Loppuraportti

11.11.2026 Dnro: EURA 2021/207300/09 02 01 01/2024/ESAELY

Tila: Valmis

Tunnistetiedot

Hankekoodi
S31136

Saapumispäivämäärä
11.11.2026

1. Rahoittava viranomainen

Itä-Suomen elinvoimakeskus

2. Tuensaajan tiedot

Tuen saajan virallinen nimi
Verso ry

Y-tunnus
3459331-8

2.1 Seurannan yhteyshenkilö

Etunimi
Ville

Sähköposti
lapinlahdenverso@gmail.com

Sukunimi
Pitkänen

Puhelinnumero
0504112465

3. Hankkeen perustiedot

Hankkeen julkinen nimi
Kerkkä - Uuden kasvua: Nivelvaiheen tuki koulutus- ja työelämään siirtymiseen sekä re-integroitumiseen yhteiskuntaan

Toimintalinja
4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

Erityistavoite
4.3. Yhdenvertaiseen osallisuuteen

4. Tiivistelmä

Hankkeen tulosten julkinen tiivistelmä. Mitä tavoiteltiin ja miten siinä onnistuttiin?

Verso ry toteutti Lapinlahdella 1.2.2025–31.7.2026 Kerkkä – Uuden kasvua: Nivelvaiheen tuki koulutus- ja työelämään siirtymiseen sekä re-integroitumiseen yhteiskuntaan -hankkeen, jonka tavoitteena oli tukea erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden siirtymistä kuntouttavasta työtoiminnasta, muista kuntouttavista palveluista ja rikosseuraamuksista kohti koulutusta, työkokeiluja ja työelämää sekä vahvistaa heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan. Hankkeen kohderyhmänä olivat erityisesti kuntouttavasta työtoiminnasta koulutus- ja työelämään siirtyvät henkilöt, pitkäaikaistyöttömät, osatyökykyiset työnhakijat sekä nuoret, joiden etenemistä vaikeuttivat mielenterveyden, sosiaalisten taitojen, neuropsykiatristen erityispiirteiden tai arjenhallinnan haasteet. Lisäksi kohderyhmään kuuluivat Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaat, erityisesti vankeudesta vapautumisen, koevapauden ja yhdyskuntaseuraamusten nivelvaiheissa olevat henkilöt.

Hankkeella vastattiin tunnistettuun palveluaukkoon, jossa asiakkaan saama tuki saattoi päättyä juuri siinä vaiheessa, kun siirtyminen kuntouttavasta toiminnasta tai muusta palvelusta uuteen opiskelu- tai työympäristöön edellytti uudenlaista ohjausta ja tukea. Kohderyhmän asiakkailla oli usein useita samanaikaisia haasteita, joiden vuoksi pelkkä koulutus- tai työpaikan löytyminen ei välttämättä riittänyt kestävän siirtymän toteutumiseen. Hankkeen lähtökohtana oli tarjota yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea, joka jatkui myös uuden elämänvaiheen käynnistyttyä.

Hankkeessa kehitettiin ja toteutettiin yksilöllisen nivelvaiheen tuen toimintamalli, jossa asiakkaan rinnalla kuljettiin konkreettisesti kohti koulutusta ja työelämää. Toimintamallissa nivelvaiheen tuki aloitettiin pääsääntöisesti noin kuukautta ennen tiedossa olevaa siirtymää, jolloin työskentely käynnistyi asiakkaan elämäntilanteen, vahvuuksien, tuen tarpeiden ja tavoitteiden kartoittamisella. Tukea jatkettiin yksilöllisen tarpeen mukaisesti pääsääntöisesti 2–3 kuukautta siirtymän jälkeen, jotta asiakkaan kiinnittymistä uuteen opiskelu- tai työympäristöön voitiin vahvistaa ja mahdollisiin haasteisiin puuttua oikea-aikaisesti. Asiakkaita tuettiin muun muassa koulutusvaihtoehtojen selvittämisessä, koulutukseen hakeutumisessa, työnhaussa ja työhakemusten laatimisessa sekä työhaastatteluihin valmistautumisessa. Tukea annettiin myös käytännön asioiden hoitamiseen, arjenhallintaan, talouteen, asumiseen ja jaksamiseen. Työskentelyyn yhdistettiin tunnetyöskentelyä sekä psykososiaalista, lyhytterapeuttista ja neuropsykiatrista tukea.

Keskeistä hankkeen toteutuksessa oli tuen yksilöllisyys, käytännönläheisyys ja jatkuvuus. Asiakkaita tuettiin aktiivisesti jatkopolkujen käynnistämisessä ja niihin kiinnittymisessä muun muassa tekemällä yhteistyötä oppilaitosten, työnantajien ja muiden palveluiden kanssa. Tarvittaessa asiakkaan rinnalla kuljettiin myös uusissa tilanteissa ja ratkaistiin yhdessä siirtymävaiheessa ilmenneitä haasteita. Tällä pyrittiin ehkäisemään koulutus- ja työelämäpolkujen keskeytymistä sekä vahvistamaan asiakkaiden valmiuksia toimia uudessa ympäristössä.

Hanke onnistui erityisen hyvin asiakkaiden jatkopolkujen rakentamisessa. Hankkeen tavoitteena oli tavoittaa 28 asiakasta, joista kolmen arvioitiin siirtyvän koulutukseen, kahden työelämään ja kahden aloittavan työnhaun. Hankkeen aikana tavoitettiin 26 asiakasta, joista 7 siirtyi koulutukseen, 6 työllistyi ja 4 aloitti työnhaun. Vaikka osallistujamäärä jäi hieman tavoitteesta, koulutukseen siirtyneiden määrä oli yli kaksinkertainen ja työllistyneiden määrä kolminkertainen asetettuihin tavoitteisiin nähden. Myös työnhaun aloittaneiden määrä ylitti tavoitteen kaksinkertaisesti.

Hankkeen keskeisenä tuloksena syntyi nivelvaiheen tuen toimintamalli, jossa yhdistyvät tavoitteellinen yksilövalmennus, kokonaisvaltainen psykososiaalinen tuki, jalkautuva työskentely sekä tiivis työnantaja- ja verkostoyhteistyö. Kehitetty toimintamalli integroidaan osaksi Verso ry:n palvelutarjontaa, ja sitä voidaan hyödyntää myös hankkeen päättymisen jälkeen erityisesti niiden henkilöiden tukemisessa, joiden siirtyminen koulutukseen tai työelämään edellyttää tavanomaista vahvempaa ja pitkäjänteisempää tukea.

Hankkeen tulokset osoittivat, että yksilöllisellä, oikea-aikaisella ja rinnalla kulkevalla tuella voidaan saavuttaa konkreettisia etenemisiä myös haastavassa työmarkkina-asemassa olevien

henkilöiden kohdalla. Erityisen merkittäväksi osoittautui tuen jatkuvuus: onnistunut siirtymä ei tarkoita ainoastaan koulutus- tai työpaikan löytymistä, vaan myös sitä, että asiakkaalla on riittävät valmiudet ja tarvittava tuki uudessa tilanteessa pärjäämiseen ja aloitetun polun jatkamiseen.

Hankkeen tulosten julkinen englanninkielinen tiivistelmä

Verso ry implemented the project Kerkkä – New Growth: Transitional Support for Entering Education and Employment and Reintegrating into Society in Lapinlahti from 1 February 2025 to 31 July 2026. The project aimed to support individuals requiring additional assistance in their transition from rehabilitative work activities, other rehabilitation services and criminal sanctions towards education, work trials and employment, while strengthening their integration into society. The primary target groups included individuals transitioning from rehabilitative work activities into education and employment, the long-term unemployed, jobseekers with partial work ability, and young people facing challenges related to mental health, social skills, neurodevelopmental conditions or managing everyday life. The target groups also included clients of the Finnish Criminal Sanctions Agency, particularly individuals approaching release from prison, participating in supervised probationary freedom or serving community sanctions.

The project addressed an identified gap in the service system, where support could end precisely when a transition from rehabilitative activities or other services to a new educational or working environment required different forms of guidance and assistance. Participants often faced multiple, overlapping challenges, meaning that simply securing a place in education or employment was not necessarily sufficient to ensure a sustainable transition. The project was based on providing individualised and comprehensive support that continued after the participant had entered a new phase of life.

The project developed and implemented an individualised transitional support model in which participants received practical, continuous guidance towards education and employment. As a general principle, transitional support began approximately one month before a planned transition, starting with an assessment of the participant's life situation, strengths, support needs and personal goals. Depending on individual needs, support generally continued for two to three months after the transition to strengthen the participant's integration into their new educational or working environment and enable timely responses to emerging challenges. Participants received assistance with exploring educational opportunities, applying for education, searching for employment, preparing job applications and getting ready for job interviews. Support also covered practical matters, everyday life management, finances, housing and personal well-being. The approach incorporated emotional support and therapeutic work, psychosocial support, brief therapeutic interventions and neuropsychiatric coaching.

The implementation of the project emphasised individualised, practical and continuous support. Participants were actively assisted in starting and maintaining their chosen pathways through cooperation with educational institutions, employers and other service providers. When necessary, project staff continued to support participants in unfamiliar situations and worked with them to resolve challenges arising during the transition. This approach aimed to prevent interruptions in education and employment pathways and strengthen participants' ability to function independently in their new environments.

The project was particularly successful in helping participants establish pathways towards education and employment. The original target was to reach 28 participants, of whom three were expected to enter education, two to gain employment and two to begin actively seeking work. During the project, 26 participants were reached, of whom seven entered education, six gained employment and four began actively seeking work. Although the total number of participants fell slightly short of the target, the number entering education was more than double the original target, while the number gaining employment was three times the target. The number of participants beginning their job search also reached twice the original target.

A key outcome of the project was the development of a transitional support model combining goal-oriented individual coaching, comprehensive psychosocial support, outreach-based working methods and close cooperation with employers and service networks. The model will

be integrated into Verso ry's service provision and can continue to be used after the project has ended, particularly to support individuals whose transition into education or employment requires more intensive and longer-term assistance than is typically available.

The project results demonstrated that individualised, timely and continuous support can help people facing significant barriers to employment achieve tangible progress towards education and working life. The continuity of support proved particularly important: a successful transition involves more than simply securing a place in education or employment. It also requires ensuring that individuals have the necessary skills, confidence and support to manage their new circumstances and continue along their chosen pathways.

Missä hankkeen yleisesti hyödynnettävät tulokset ja tuotokset ovat julkisesti saatavilla?

Hankkeen yleisesti hyödynnettävät tuotokset ovat Kerkkä-toimintamalliopas sekä siihen liittyvät menetelmäkortit. Ne ovat julkisesti ladattavissa Verso ry verkkosivuilla osoitteessa www.versory.fi/kerkka.

Opas ja menetelmäkortit on tuotettu myös painettuina. Materiaalit kuvaavat nivelvaiheen tuen toimintamallia ja tarjoavat käytännön välineitä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden koulutus- ja työelämäsiirtymien tukemiseen. Verso ry hyödyntää niitä omassa toiminnassaan, ja niitä voidaan jakaa yhteistyökumppaneille.

5. Toteutus ja tulokset

Saavutettiinko hankesuunnitelmassa esitetty kohderyhmä vai tuliko siihen muutoksia? Oliko muita toteutukseen liittyviä muutoksia?

Hankesuunnitelmassa määritelty kohderyhmä saavutettiin kokonaisuutena hyvin, vaikka eri kohderyhmien osallistumisessa havaittiin hankkeen aikana ennakoidusta poikkeavia painotuksia. Hankkeen varsinaisiksi kohderyhmiksi oli määritelty osatyökykyiset työnhakijat ja pitkäaikaistyöttömät, mielenterveyteen, neuropsykiatrisiin erityispiirteisiin, sosiaalisiin taitoihin tai arjenhallintaan liittyvää tukea tarvitsevat nuoret sekä Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaat, joiden siirtyminen takaisin yhteiskuntaan, koulutukseen tai työelämään edellytti erityistä tukea.

Hankkeeseen ohjautuneiden asiakkaiden elämäntilanteet ja tuen tarpeet vastasivat hyvin hankesuunnitelmassa tunnistettuja haasteita. Asiakkaiden etenemistä vaikeuttivat usein useat samanaikaiset tekijät, kuten pitkittynyt työttömyys, alentunut työ- ja toimintakyky, mielenterveyden haasteet, neuropsykiatriset erityispiirteet, taloudelliset vaikeudet, asumiseen liittyvät kysymykset sekä puutteelliset valmiudet hakeutua itsenäisesti koulutukseen tai työelämään. Asiakkaiden tilanteet olivat keskenään hyvin erilaisia, minkä vuoksi myös tarvittavan tuen sisältö, intensiteetti ja kesto vaihtelivat huomattavasti. Tämä vahvisti hankkeen alkuperäistä lähtökohtaa siitä, ettei erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden nivelvaiheita voida tukea riittävästi pelkästään perinteisellä työnhaku- tai koulutusohjauksella, vaan työskentelyssä on huomioitava asiakkaan elämäntilanne kokonaisvaltaisesti.
Merkittävin kohderyhmään liittynyt muutos oli nuorten ennakoitua suurempi osuus hankkeen asiakkaista. Tätä selitti erityisesti asiakkaiden luonteva ohjautuminen Verso ry olemassa olevista palveluista ja toiminnoista hankkeen piiriin. Nuorten kohdalla korostuivat etenkin koulutukseen hakeutumiseen, opintojen aloittamiseen, työelämävalmiuksiin, arjenhallintaan ja itsenäistymiseen liittyvät tuen tarpeet. Hankkeen toiminta täydensi olemassa olevia palveluita tilanteissa, joissa nuori oli valmis etenemään seuraavaan vaiheeseen mutta tarvitsi vielä yksilöllistä tukea siirtymän toteuttamiseen. Vastaavasti yli 30-vuotiaita asiakkaita ohjautui hankkeeseen suunniteltua vähemmän. Tätä selitti osaltaan kyseisen ikäryhmän vähäinen määrä myös Verso ry muissa toiminnoissa, erityisesti kuntouttavassa työtoiminnassa. Kohderyhmän ikäjakauman muuttuminen ei edellyttänyt hankkeen tavoitteiden muuttamista, sillä asiakkaiden tuen tarpeet ja tavoitellut siirtymät vastasivat edelleen hankesuunnitelman keskeisiä lähtökohtia.

Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtunut asiakasohjautuvuus jäi ennakoitua vähäisemmäksi, vaikka kohderyhmän tuen tarve tunnistettiin edelleen merkittäväksi. Ohjautuvuuteen vaikuttivat

muun muassa hankkeen verrattain lyhyt toteutusaika, rikosseuraamusasiakkaiden pitkät tuomiot ja vapautumissuunnitelmien aikataulut sekä alueellisesti rajallinen potentiaalinen asiakasmäärä. Näihin haasteisiin reagoitiin hankkeen aikana lisäämällä suoraa yhteydenpitoa ja viestintää Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sekä osallistumalla vankimessuille. Yhteistyön kehittämisellä pyrittiin lisäämään hankkeen tunnettuutta ja vahvistamaan mahdollisuuksia ohjata asiakkaita tuen piiriin oikea-aikaisesti.
Suoraan rikosseuraamusasiakkailta saatu palaute vahvisti käsitystä siitä, että vapautumisen yhteydessä tarvitaan erityisesti konkreettista apua arjen järjestämiseen, palveluihin kiinnittymiseen sekä koulutus- ja työelämäpolkujen rakentamiseen. Hankkeen aikana vahvistunut yhteistyö loi myös edellytyksiä rikosseuraamusasiakkaiden tukemiseen hankekauden jälkeen. Kokonaisuutena tämän kohderyhmän tavoittamisessa ei kuitenkaan onnistuttu suunnitellussa laajuudessa, mikä osoitti, että rikosseuraamusasiakkaiden tavoittaminen edellyttää riittävän pitkää valmistelua, tiivistä yhteistyötä ja asiakkaiden vapautumisaikatauluihin sovitettua toimintaa.

Hankesuunnitelman mukaisesti hankkeessa järjestettiin pilottiryhmä vertaistuellisena toimintana yksilöllisen työskentelyn lisänä, mutta asiakkaiden antaman palautteen perusteella erilliselle tavoitteelliselle tai vertaiselle ryhmätoiminnalle ei kuitenkaan muodostunut tarvetta. Asiakkaiden tilanteet, tavoitteet ja etenemisen aikataulut erosivat toisistaan merkittävästi, minkä lisäksi monet asiakkaista kokivat kahdenkeskisen, luottamuksellisen työskentelyn itselleen tarkoituksenmukaisemmaksi. Erityisesti henkilökohtaisten haasteiden, epävarmuuksien ja elämäntilanteeseen liittyvien kysymysten käsittely edellytti yksilöllistä kohtaamista.

Hankkeen toteutuksessa korostui myös jalkautuvan ja asiakkaan rinnalla kulkevan työskentelyn merkitys. Asiakkaita tavattiin Verso ry:n toimitilojen lisäksi heidän omissa toimintaympäristöissä än, oppilaitoksissa, työpaikoilla ja erilaisissa verkostotapaamisissa. Työskentelyä ei rajattu pelkästään koulutukseen tai työhön hakeutumisen vaiheeseen, vaan tukea voitiin jatkaa myös uuden polun käynnistyttyä. Käytännössä tämä tarkoitti esimerkiksi asiakkaan tukemista yhteydenpidossa oppilaitoksiin ja työnantajiin, uusien tilanteiden ennakoimista sekä mahdollisten ongelmien ratkaisemista yhdessä. Jalkautuva työskentely madalsi osallistumisen kynnystä ja mahdollisti tuen tarjoamisen tilanteissa, joissa asiakkaan omat voimavarat tai toimintakyky eivät olisi riittäneet asioiden itsenäiseen hoitamiseen.

Hankkeen aikana vahvistui lisäksi havainto siitä, että asiakkaiden etenemistä tukevat toimenpiteet oli tarpeen sovittaa joustavasti heidän senhetkiseen toimintakykyynsä ja elämäntilanteeseensa. Osalla asiakkaista eteneminen koulutukseen tai työelämään oli mahdollista suhteellisen nopeasti, kun taas toisilla työskentely edellytti ensin arjenhallinnan, taloudellisen tilanteen tasapainottamisen, psyykkisen hyvinvoinnin, motivaation tai omien voimavarojen vahvistamista. Hankkeessa hyödynnettiin tarpeen mukaan psykososiaalista ja neuropsykiatrista tukea sekä lyhytterapeuttista työotetta osana tavoitteellista yksilövalmennusta. Tämä mahdollisti sen, ettei asiakkaiden henkilökohtaisia haasteita käsitelty erillisinä työllistymisen esteinä, vaan osana kokonaisvaltaista kuntoutumisen ja etenemisen prosessia.

Hankkeen kokonaisonnistumista voidaan arvioida erityisen myönteisesti suhteessa saavutettuihin jatkopolkuihin. Hankesuunnitelmassa tavoitteeksi asetettiin 28 osallistujaa, joista kolmen arvioitiin siirtyvän koulutukseen, kahden työelämään ja kahden aloittavan työnhaun. Hankkeeseen osallistui yhteensä 26 asiakasta, joten osallistujatavoitteesta saavutettiin noin 93 prosenttia. Koulutukseen siirtyi seitsemän asiakasta, työelämään kuusi ja työnhaun aloitti neljä. Näin ollen koulutukseen siirtyneiden määrä ylitti tavoitteen yli kaksinkertaisesti, työllistyneiden määrä kolminkertaisesti ja työnhaun aloittaneiden määrä kaksinkertaisesti. Tulokset ovat merkittäviä erityisesti huomioiden kohderyhmän moninaiset tuen tarpeet ja lähtökohtaisesti haastavan aseman koulutus- ja työmarkkinoilla.

Määrällisten tulosten lisäksi hankkeen laadullisena onnistumisena voidaan pitää asiakkaiden kanssa muodostuneita luottamuksellisia ja pitkäjänteisiä työskentelysuhteita. Asiakkaiden myöhempi oma-aloitteinen yhteydenpito ja käynnit Verso ry:llä esimerkiksi opintojen etenemisestä kertomiseksi viittaavat siihen, että hankkeessa muodostunut luottamussuhde säilyi myös varsinaisen asiakkuuden päättymisen jälkeen. Tätä voidaan pitää merkityksellisenä erityisesti kohderyhmässä, jossa aikaisemmat palvelukokemukset tai vaikeudet kiinnittyä palveluihin ovat voineet heikentää luottamusta tarjottuun tukeen.

Kokonaisuutena hankkeen toteutus eteni alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti, vaikka kohderyhmän painotuksissa ja käytetyissä työskentelymenetelmissä tehtiin asiakaslähtöisiä tarkennuksia. Kaikkia suunniteltuja kohderyhmiä ei tavoitettu yhtä laajasti, eikä ryhmämuotoinen toiminta osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Nämä havainnot eivät kuitenkaan heikentäneet hankkeen keskeisten tavoitteiden toteutumista, vaan ohjasivat kehittämään toimintaa vastaamaan paremmin asiakkaiden todellisia tarpeita.

Hankkeen merkittävimmäksi tulokseksi muodostui käytännössä testattu yksilöllisen nivelvaiheen tuen toimintamalli, jossa yhdistyvät asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen, tavoitteellinen yksilövalmennus, psykososiaalinen tuki, käytännönläheinen työ- ja koulutusohjaus sekä jalkautuva verkostoyhteistyö. Hankkeen kokemukset osoittivat, että erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kohdalla onnistuneen siirtymän edellytyksenä ei ole ainoastaan sopivan koulutus- tai työelämäpolun löytyminen, vaan myös riittävän tuen jatkuvuus ja asiakkaan yksilöllisten voimavarojen huomioiminen.

Hankkeen tulokset osoittavat, että joustavalla, oikea-aikaisella ja yksilöllisesti kohdennetulla tuella voidaan edistää konkreettisesti myös haastavassa asemassa olevien henkilöiden siirtymistä koulutukseen ja työelämään. Samalla hanke tuotti arvokasta tietoa kohderyhmien tavoittamisesta, toimivista ohjausmenetelmistä ja nivelvaiheen tuen kehittämistarpeista. Näitä kokemuksia ja hankkeessa kehitettyä toimintamallia voidaan hyödyntää Verso ry:n toiminnan ja alueellisen palveluyhteistyön kehittämisessä myös hankekauden päättymisen jälkeen.

Miten kohderyhmä koki hankkeen? Millaista palautetta kohderyhmältä on saatu?

Osallistujilta saatu palaute oli erittäin myönteistä ja osoitti, että hankkeen toteutuksessa onnistuttiin vastaamaan kohderyhmän yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Palautteissa korostuivat erityisesti työskentelyn luottamuksellisuus, helppo saavutettavuus, kiireettömyys sekä konkreettinen ja kokonaisvaltainen apu. Hankkeen merkitys ei osallistujien kokemusten perusteella rajoittunut yksittäisiin työllistymistä tai koulutukseen hakeutumista edistäviin toimenpiteisiin, vaan tuki ulottui laajemmin arjenhallintaan, itsenäistymiseen ja oman elämäntilanteen vakauttamiseen.
Hankkeen loppuvaiheessa toteutettuun anonyymiin Forms-palautekyselyyn vastasi 13 osallistujaa, mikä vastaa puolta hankkeen 26 asiakkaasta. Kaikkien arvioitujen väittämien keskiarvo oli 4,7/5. Annetuista arvioista 73 prosenttia oli korkeinta arvosanaa 5 ja yhteensä 98 prosenttia arvosanoja 4 tai 5. Kaikki kyselyyn vastanneet suhtautuivat hanketyöskentelyn suosittelemiseen myönteisesti. Tulokset osoittavat, että kyselyyn vastanneet osallistujat kokivat työskentelyn erittäin hyödylliseksi ja heidän tarpeitaan vastaavaksi. Palautteen tulkinnassa on kuitenkin huomioitava, että kysely kattoi puolet hankkeen osallistujista, eikä tuloksia voida sellaisenaan yleistää kaikkien asiakkaiden kokemuksiksi. Asiakkaiden vahva sitoutuminen työskentelyyn kuitenkin osoittaa myös omalta osaltaan konkretian tasolla positiivista palautetta.

Asiakaspalautteissa hankkeen keskeiseksi vahvuudeksi nousi yksilöllinen ja luottamukseen perustuva työskentelysuhde. Osallistujat kokivat tärkeäksi sen, että hanketyöntekijät olivat helposti tavoitettavissa, asiakkaan tilanteeseen perehdyttiin aidosti ja asioita voitiin käsitellä kiireettömästi. Erityistä merkitystä oli mahdollisuudella keskustella avoimesti myös vaikeista tai henkilökohtaisista asioista ilman kokemusta painostuksesta tai ennalta määritellyistä etenemisvaatimuksista. Työskentelyssä asiakkaan omat tavoitteet ja voimavarat määrittivät etenemisen tahtia, mikä vahvisti kokemusta kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan tulevaisuuteen.
Palautteiden perusteella asiakkaat arvostivat erityisesti sitä, että tuki oli käytännönläheistä eikä jäänyt pelkästään keskustelun tai neuvonnan tasolle. Hanketyöntekijän kanssa selvitettiin koulutus- ja työmahdollisuuksia, laadittiin hakemuksia, valmisteltiin yhteydenottoja työnantajiin ja oppilaitoksiin sekä hoidettiin erilaisia viranomaisasioita. Lisäksi asiakkaat saivat tukea esimerkiksi asumiseen, talouteen, arjen rytmittämiseen ja itsenäistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Näiden asioiden käsittely osana työ- ja koulutuspolkujen rakentamista koettiin merkitykselliseksi, sillä ratkaisemattomat arjen haasteet saattoivat vaikeuttaa myös koulutukseen tai työelämään siirtymistä.

Palautteissa tuli esille myös konkreettisia ja merkittäviä elämäntilanteen muutoksia. Yksi osallistuja kuvasi edenneensä haasteellisesti Rikosseuraamuslaitoksen taustatilanteesta työelämään, jonka aika Verso ry:n sekä Kerkkä-hankkeen eri muodot ja tuki olivat oleellisessa asemassa. Tämä kuvaa erityisen hyvin hankkeen tavoittelemaa nivelvaiheen tuen jatkuvuutta; asiakkaan eteneminen ei muodostunut yksittäisestä siirtymästä, vaan useasta peräkkäisestä vaiheesta, joiden aikana tuen tarve ja sisältö muuttuivat. Toinen osallistuja puolestaan kuvasi lähtötilanteekseen työttömyyden ja ammatillisen koulutuksen puuttumisen. Hanketyöskentelyn päättyessä hän oli saanut opiskelupaikan ja koki myös yleisen elämänhallintansa parantuneen. Nämä esimerkit havainnollistavat, kuinka työ- ja koulutuspolkujen rakentaminen sekä henkilökohtaisen toimintakyvyn vahvistaminen tukivat toisiaan.

Hankkeen asiakaspalautteista välittyi myös se, että tuen jatkuvuus ja tuttu työntekijä koettiin erityisen tärkeiksi siirtymävaiheissa. Asiakkaan ei tarvinnut aloittaa tilanteensa selvittämistä uudelleen jokaisen palvelu- tai toimintaympäristön muuttuessa, vaan työskentelyä voitiin jatkaa jo muodostuneen luottamussuhteen pohjalta. Tämä madalsi kynnystä ottaa esille myös uusia haasteita esimerkiksi opintojen tai työkokeilun käynnistyttyä. Kokemukset tukivat hankkeen alkuperäistä lähtökohtaa siitä, että erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kohdalla palveluiden väliin jäävät nivelvaiheet voivat muodostua merkittäviksi etenemisen esteiksi, mikäli riittävää tukea ei ole saatavilla.

Merkittävänä laadullisena palautteena voidaan pitää myös hanketyöskentelyn päättymisen jälkeisiä asiakaskohtaamisia. Osa Lapinlahdella asuvista tai paikkakunnalla myöhemmin vierailevista hankkeen asiakkaista on oma-aloitteisesti tullut kertomaan kuulumisiaan ja päivittämään elämäntilannettaan. Näissä kohtaamisissa asiakkaat ovat kertoneet esimerkiksi opintojensa etenemisestä, työllistymisestään ja muista henkilökohtaisista muutoksista. Asiakkaiden vapaaehtoista yhteydenpitoa voidaan pitää osoituksena siitä, että hankkeen aikana muodostunut luottamussuhde on osalla asiakkaista säilynyt myös varsinaisen asiakkuuden päättymisen jälkeen. Samalla se viittaa siihen, että Verso ry ympäristönä ja hankkeen työntekijät on koettu turvallisiksi ja helposti lähestyttäviksi. Erityisen merkityksellistä tämä on kohderyhmässä, jossa aikaisempiin palvelukokemuksiin on saattanut liittyä katkoksia, epävarmuutta tai vaikeuksia muodostaa pysyviä ja luottamuksellisia asiakassuhteita. Myöhemmät kohtaamiset ovat mahdollistaneet myös hankkeen tulosten laadullisen tarkastelun varsinaista asiakkuusaikaa pidemmällä aikavälillä. Asiakkaiden kertomukset opintojen jatkumisesta ja muista myönteisistä elämäntilanteen muutoksista viittaavat siihen, että hankkeen aikana käynnistyneet prosessit ovat osalla osallistujista jatkuneet myös hanketyöskentelyn päättymisen jälkeen. Vaikka kyse ei ole järjestelmällisestä pitkäaikaisseurannasta, havainnot täydentävät palautekyselyn tuloksia ja antavat viitteitä siitä, että hankkeessa toteutettu tuki on voinut edistää myös saavutettujen muutosten pysyvyyttä.

Hankkeen aikana tehtiin yhteistyötä muun muassa työnantajien, oppilaitosten, Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden asiakkaiden palvelupolkuihin osallistuneiden toimijoiden kanssa. Yhteistyössä keskeistä oli asiakkaan tilanteen kokonaisvaltainen huomioiminen sekä mahdollisuus tarjota henkilökohtaista tukea myös silloin, kun asiakas siirtyi organisaatiosta tai palvelusta toiseen.
Paikallisilta työnantajilta saadun palautteen perusteella hankkeen tarjoama ohjaus ja mahdollisuus työntekijän tukeen madalsivat kynnystä ottaa erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä työkokeiluun. Työnantajan näkökulmasta merkityksellistä oli, ettei asiakkaan tukeminen jäänyt yksinomaan vastaanottavan työpaikan vastuulle, vaan hankkeen työntekijä pystyi osallistumaan siirtymän valmisteluun ja tarvittaessa tukemaan asiakasta myös työkokeilun aikana. Tämä vahvisti edellytyksiä rakentaa asiakkaan voimavaroihin ja valmiuksiin soveltuvia työelämäpolkuja.

Rikosseuraamuslaitoksen kanssa tehty yhteistyö ja suoraan rikosseuraamusasiakkailta saatu palaute puolestaan vahvistivat käsitystä vapautumisvaiheeseen liittyvän yksilöllisen tuen tarpeesta. Vaikka tämän kohderyhmän asiakasohjautuvuus jäi ennakoitua vähäisemmäksi, yhteistyön aikana tunnistettiin selkeä tarve toimintamallille, jossa vapautuvan henkilön arjen järjestämistä, palveluihin kiinnittymistä sekä koulutus- ja työelämävalmiuksien vahvistamista voidaan tukea suunnitelmallisesti. Hankkeen aikana vahvistunut yhteistyö loi edellytyksiä tämänkaltaisen työskentelyn jatkokehittämiselle.

Yhteistyöverkoston näkökulmasta hankkeen keskeinen lisäarvo oli mahdollisuus yhdistää eri palveluiden ja toimijoiden tarjoama tuki asiakkaan yksilölliseksi etenemispoluksi. Hankkeen työntekijä pystyi toimimaan asiakkaan rinnalla käytännön tilanteissa ja tukemaan yhteydenpitoa eri organisaatioiden välillä. Näin hanke täydensi olemassa olevia palveluita erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaan tuen tarve ei päättynyt yhden palvelujakson tai yksittäisen siirtymän toteutumiseen. Yhteistyöorganisaatioilta saatu palaute oli kuitenkin pääosin käytännön yhteistyössä kertynyttä laadullista palautetta, eikä sitä kerätty vastaavalla systemaattisella kyselyllä kuin osallistujapalautetta.

Kokonaisuutena kohderyhmältä saatu palaute vahvistaa, että hankkeen keskeisissä tavoitteissa onnistuttiin sekä asiakkaiden kokemusten että konkreettisten jatkopolkujen näkökulmasta. Hankkeen vahvuudeksi muodostui erityisesti kyky yhdistää tavoitteellinen työ- ja koulutusohjaus asiakkaan kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen, arjen haasteiden ratkaisemiseen ja luottamuksellisen työskentelysuhteen rakentamiseen. Palautekyselyn erittäin myönteiset tulokset, osallistujien kuvaamat elämäntilanteen muutokset sekä asiakkuuksien päättymisen jälkeen jatkunut vapaaehtoinen yhteydenpito tukevat arviota siitä, että hankkeen toimintamalli koettiin merkitykselliseksi ja asiakkaiden tarpeita vastaavaksi.

Hankkeen kokemusten perusteella erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden onnistuneita siirtymiä edistää ennen kaikkea se, että asiakas saa riittävästi aikaa, yksilöllistä ohjausta ja konkreettista apua omien tavoitteidensa saavuttamiseen. Keskeinen havainto oli, ettei onnistunut nivelvaiheen tuki tarkoita ainoastaan asiakkaan ohjaamista seuraavaan palveluun, koulutukseen tai työpaikkaan, vaan myös hänen valmiuksiensa vahvistamista ja tuen jatkuvuuden varmistamista muutostilanteissa. Asiakkailta ja yhteistyöverkostolta saatu palaute tukee hankkeessa kehitetyn rinnalla kulkevan toimintamallin tarkoituksenmukaisuutta ja sen hyödyntämistä myös tulevassa toiminnassa.

Muuttuiko hankkeen aiottu maantieteellinen alue? Jos muuttui, niin miten?

Hankkeen varsinainen maantieteellinen kohdealue ei muuttunut. Hankesuunnitelmassa toiminnan kohdekunnaksi oli rajattu Lapinlahti.
Hankkeen työskentelytapa oli kuitenkin liikkuva. Alueellinen vähäisyys koulutus- ja työpaikoissa johti siihen, että työskentelyä lapinlahtelaisten asiakkaiden kanssa toteutettiin lähialueiden oppilaitosten ja työnantajien kanssa, eikä pelkästään Lapinlahdella. Työskentelymallin konkreettisena hyötynä oli mahdollisuus tukea asiakkaan etenemistä kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti siten, ettei tuki rajoittunut yksittäiseen palveluun tai koulutus- ja työelämäpolun löytämiseen. Asiakkaan kanssa voitiin samanaikaisesti edistää työnhakua tai koulutukseen hakeutumista sekä ratkaista etenemistä vaikeuttavia arjenhallintaan, toimeentuloon, asumiseen, jaksamiseen ja toimintakykyyn liittyviä haasteita. Tiivis yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollisti palveluiden yhteensovittamisen, tiedonkulun sujuvoittamisen ja asiakkaan tarpeisiin vastaamisen ilman tarpeettomia katkoksia. Rinnalla kulkeva tuki jatkui tarvittaessa myös koulutuksen, työkokeilun tai työn alkaessa, jolloin mahdollisiin haasteisiin voitiin puuttua varhaisessa vaiheessa. Tämä vähensi asiakkaan vastuulle jäävää palveluiden yhteensovittamista, madalsi kynnystä siirtyä uusiin toimintaympäristöihin ja vahvisti edellytyksiä sille, että aloitettu koulutus- tai työelämäpolku myös jatkuisi.
Myös Rikosseuraamuslaitoksen kanssa tehtävä yhteistyö ja esimerkiksi vankimessuille osallistuminen toi hankkeelle Lapinlahtea laajempaa verkostonäkyvyyttä, mutta hankkeen varsinainen alueellinen kohdentuminen säilyi Lapinlahdella.
Toiveita, etenkin Rikosseuraamuslaitokselta, tuli työskentelystä etäyhteyksin esimerkiksi Hämeenlinnan naisvankilaan, asiaa selvitettiin hankkeen rahoittajan kanssa, mutta todettiin, ettei toisella paikkakunnalla asuville asiakkaille etäyhteyksin toteutettava työskentely vastaa hankesuunnitelmassa määriteltyä toiminta-aluetta eikä Lapinlahden kunnan myöntämän kuntarahoituksen kohdentumisen perusteita. Hankkeen puitteissa etäyhteyksin toteutettava asiakastyö oli siten mahdollista myös muualle paikkakunnalle, mikäli asiakkaan kotikunta oli Lapinlahti.

Miten hanke vastasi hankesuunnitelmassa esitettyyn kehittämistarpeeseen? Ilmenikö toteutuksen aikana uusia kehittämistarpeita?

Kerkkä-hankkeen lähtökohtana oli tunnistettu palveluaukko asiakkaiden kriittisissä nivelvaiheissa. Hankkeen valmistelussa havaittiin, että osatyökykyiset, pitkäaikaistyöttömät, erilaisia mielenterveyden tai neuropsykiatrisia haasteita kokevat henkilöt sekä rikosseuraamusasiakkaat saattoivat kiinnittyä hyvin kuntouttaviin palveluihin, mutta heidän saamansa tuki usein heikkeni tai päättyi siinä vaiheessa, kun tavoitteena oli siirtyminen koulutukseen, työkokeiluun tai työelämään. Juuri tässä vaiheessa asiakkaalta kuitenkin edellytetään uudenlaista vastuuta, arjenhallintaa, sosiaalisia taitoja ja kykyä selviytyä uuden ympäristön vaatimuksista. Hankesuunnitelmassa tunnistettiin, että ilman jatkuvaa tukea esimerkiksi epäonnistumisen kokemukset, häpeä ja vaikeus pyytää apua voivat johtaa koulutus- tai työpolun keskeytymiseen ja pahimmillaan takaisin syrjäytymisen kierteeseen.

Kerkkä-hankkeessa pyrittiin luomaan toimintamalli, jossa asiakkaan tuki ei pääty palvelusta toiseen siirryttäessä, vaan tuttu ammatillinen tuki kulkee hänen rinnallaan myös siirtymän aikana ja sen jälkeen. Hankkeen keskeinen ratkaisu oli yhdistää yksilöllinen nivelvaiheen tuki, psykososiaalinen ja ratkaisukeskeinen työskentely, arjenhallinnan vahvistaminen sekä käytännön työ-, koulutus- ja palveluohjaus. Lisäksi asiakkaan ympärille rakennettiin yhteistyötä työnantajien, oppilaitosten, työllisyyspalveluiden, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Hankesuunnitelmassa tavoitteena oli nimenomaan parantaa nivelvaiheen tukea ohjausta, vahvistaa asiakkaiden siirtymätaitoja, kehittää yhteistyöverkostoja ja ennaltaehkäistä siirtymiin liittyviä ongelmia.

Hanketoimet osoittautuivat tarpeeseen vastaamisessa onnistuneiksi. Asiakkaita tuettiin konkreettisesti siirtymissä kuntouttavista palveluista koulutukseen, työkokeiluihin ja palkkatuettuun työhön, ja tukea jatkettiin myös uuden polun käynnistymisen jälkeen. Työskentelyssä ei keskitytty ainoastaan työ- tai koulutuspaikan löytämiseen, vaan rinnalla ratkaistiin niitä tekijöitä, jotka käytännössä voivat estää siirtymän onnistumisen tai tehdä siitä lyhytkestoisen. Näitä olivat esimerkiksi vuorokausirytmi, ajanhallinta, taloudenhallinta, asuminen, mielenterveyden kuormitus, neuropsykiatriset haasteet, epävarmuus sekä aiempien epäonnistumisten käsittely.

Toteutuksen aikana alkuperäinen kehittämistarve myös tarkentui. Keskeiseksi havainnoksi nousi, että kohderyhmän tarvitsema tuki on vielä ennakoitua yksilöllisempää ja kokonaisvaltaisempaa. Hankesuunnitelman mukaisesti ryhmätyöskentelyä pilotoitiin, mutta asiakkaat eivät kokeneet sille merkittävää tarvetta. Sen sijaan he toivoivat henkilökohtaiseen tilanteeseensa räätälöityä kahdenkeskistä työskentelyä, jossa voidaan käsitellä luottamuksellisesti esimerkiksi mielenterveyteen, talouteen, rikostaustaan ja työelämään liittyviä epävarmuuksia. Tämän perusteella hankkeen resurssia suunnattiin tarkoituksenmukaisesti enemmän yksilötyöhön. Muutos voidaan nähdä hankkeen kehittämistyön onnistumisena: toimintaa ei toteutettu vain toteuttamisen vuoksi, vaan menetelmää mukautettiin kohderyhmän todellisen tarpeen perusteella.

Toiseksi uutena ja ennakoitua merkittävämpänä kehittämistarpeena nousi esiin työnantajille annettava tuki. Asiakkaan työelämään kiinnittyminen ei aina edellyttänyt muutosta vain asiakkaalta, vaan myös työnantaja saattoi tarvita tietoa, keskustelutukea ja konkreettisia keinoja esimerkiksi osatyökykyisyyteen, neuropsykiatrisiin erityispiirteisiin tai rikostaustaan liittyvien ennakkoluulojen ja epävarmuuksien käsittelemiseksi. Hankekoordinaattori pystyi toimimaan asiakkaan ja työnantajan välisenä sillanrakentajana ja auttamaan yhteisten toimintatapojen löytämisessä. Tämä vahvisti käsitystä siitä, että kestävän työllistymisen tukeminen edellyttää asiakkaan lisäksi myös vastaanottavan työympäristön tukemista.
Kolmanneksi toteutuksessa vahvistui jalkautuvan työn merkitys. Asiakkaiden tapaaminen heidän omissa toimintaympäristöissään, työpaikoilla ja oppilaitoksissa mahdollisti nopean reagoinnin muutoksiin ja vähensi palveluun osallistumisen kynnyksiä. Rikosseuraamusasiakka iden ohjautuminen jäi osalla hankekautta ennakoitua vähäisemmäksi, minkä vuoksi yhteistyötä ja viestintää Rikosseuraamuslaitoksen suuntaan vahvistettiin ja hanke jalkautui esimerkiksi vankimessuille. Siellä saatu palaute vahvisti kuitenkin alkuperäisen kehittämistarpeen oikeellisuutta; rikosseuraamusasiakkaat nostivat esiin juuri nivelvaiheen tuen sekä selkeiden jatkopolkujen merkityksen. Yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa oli kuitenkin hyvää ja selkeä syy myös vähäiselle ohjautumiselle löytyi pitkien tuomioiden, vapautussuunnitelmien ja hankkeen lyhyen keston yhteensovittamisen hankaluudessa.

Kokonaisuutena Kerkkä-hanke vastasi hyvin siihen kehittämistarpeeseen, johon hanke luotiin. Hankkeen keskeinen oletus siitä, että asiakkaat tarvitsevat tukea erityisesti palvelujen, koulutuksen ja työelämän välisissä nivelvaiheissa, vahvistui käytännön toteutuksessa. Samalla hankkeessa opittiin, että vaikuttava nivelvaiheen tuki edellyttää ennakoitua vahvemmin yksilöllistä, joustavaa ja jalkautuvaa työotetta sekä asiakkaan lisäksi työnantajan ja muun toimintaympäristön tukemista. Näistä havainnoista muodostui hankkeen keskeinen kehittämistulos ja pohja toimintamallin hyödyntämiselle myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Miten hankesuunnitelmassa esitetyt laadulliset tavoitteet toteutuivat?

Kerkkä-hankkeelle asetetut tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin ja hankkeen sisällöllinen toteutus vastasi hankesuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin. Hankkeen neljä keskeistä tavoitekokonaisuutta olivat onnistuneiden nivelvaiheen siirtymien tukeminen, kestävien koulutus- ja työelämäpolkujen luominen, syrjäytymisen ehkäisy ja lieveilmiöiden torjunta sekä yhteiskuntaan re-integroitumisen tukeminen. Lisäksi hankkeessa tavoiteltiin toimivaa verkostoyhteistyötä ja toimintamallia, jossa asiakkaan saama tuki ei katkea hänen siirtyessään kuntouttavista palveluista, Rikosseuraamuslaitoksen asiakkuudesta tai muusta lähtötilanteesta koulutukseen tai työelämään. Hankesuunnitelmassa onnistumista oli tarkoitus arvioida muun muassa asiakkaiden toteutuneiden koulutus- ja työelämäsiirtymien, niiden jatkuvuuden ja kestävyyden sekä asiakkaiden omien kokemusten perusteella. Arvioinnissa ei siten keskitytty ainoastaan siihen, kuinka moni asiakas siirtyi koulutukseen, työkokeiluun tai työelämään, vaan myös siihen, miten asiakkaan eteneminen jatkui varsinaisen hanketyöskentelyn päättymisen jälkeen.

Siirtymien kestävyyttä arvioitiin jatkamalla yhteydenpitoa asiakkaisiin myös varsinaisen asiakkuuden päätyttyä. Hankkeessa muodostuneet luottamukselliset asiakassuhteet sekä Verso ry:n matalan kynnyksen toimintaympäristö mahdollistivat yhteydenpidon jatkumisen luontevasti ilman erillistä asiakkuutta tai palveluprosessia. Useat asiakkaat ovat oma-aloitteisesti palanneet kertomaan kuulumisiaan sekä päivittämään tilannettaan esimerkiksi opintojen etenemisestä, työelämään kiinnittymisestä ja muista elämäntilanteen muutoksista.
Näiden kohtaamisten kautta on saatu konkreettista tietoa siitä, että hankkeen aikana käynnistyneet koulutus- ja työelämäpolut ovat osalla asiakkaista jatkuneet myös aktiivisen tuen päättymisen jälkeen. Esimerkiksi asiakkaiden kertomukset opintojen etenemisestä, opiskeluun liittyvien haasteiden ratkaisemisesta sekä työelämässä pärjäämisestä ovat mahdollistaneet alkuperäisten siirtymien toteutumisen tarkastelun pidemmällä aikavälillä.

Onnistuneiden nivelvaiheiden tukeminen toteutui hankkeen keskeisenä ja vahvimpana sisältönä. Hankkeen lähtökohtana ollut oletus siitä, että asiakkaiden tarvitsema tuki usein heikkenee juuri kriittisessä siirtymävaiheessa, osoittautui käytännön asiakastyössä oikeaksi. Asiakkaita tuettiin siirtymisissä muun muassa kuntouttavasta toiminnasta työkokeiluun, koulutukseen ja palkkatuettuun tai muuhun työhön. Keskeiseksi toimintatavaksi muodostui se, ettei tuki päättynyt siirtymähetkeen, vaan asiakkaan rinnalla kuljettiin myös uuden tilanteen käynnistyessä. Työskentelyssä käsiteltiin esimerkiksi epävarmuutta, uusien ihmisten kohtaamista, toimintakyvyn rajoja, jaksamista, työn tai opiskelun vaatimuksia sekä arjen käytännön järjestämistä.

Kestävien koulutus- ja työelämäpolkujen rakentamisessa tavoite toteutui paitsi asiakkaiden siirtyminä myös työskentelymallin kehittymisenä. Asiakkaiden kanssa tehtiin konkreettista työnhaku- ja koulutusohjausta, mutta työskentely ulottui tätä laajemmalle. Asiakkaiden arjen perusrakenteita vahvistettiin, talous- ja velka-asioita selvitettiin, asumisen riskeihin puututtiin sekä asiakkaan ja työnantajan välille rakennettiin tarvittaessa yhteistä ymmärrystä asiakkaan tuen tarpeista. Työnantajayhteistyön avulla löydettiin työkokeilumahdollisuuksia ja pyrittiin puuttumaan ongelmiin jo ennen niiden kriisiytymistä. Tavoitteena ei siten ollut vain työ- tai koulutuspaikan saaminen, vaan asiakkaan kyvyn vahvistaminen säilyä uudella polulla. Tavoitteen toteutumisesta on myös konkreettista asiakasnäyttöä. Palautteissa kuvataan siirtymiä Rikosseuraamuslaitoksen asiakkuudesta, työkokeilusta palkkatyöhön, koulutukseen ja edelleen oppisopimukseen.

Syrjäytymisen ehkäisyä koskeva tavoite toteutui suunniteltua kokonaisvaltaisempana työskentelynä. Hankkeen aikana havaittiin, ettei syrjäytymisriskiä voida vähentää pelkästään työnhaulla tai koulutukseen ohjaamisella. Useilla asiakkailla oli samanaikaisesti

pitkäaikaistyöttömyyttä, mielenterveyden haasteita, rikostaustaa, velkaantumista, päihteiden käyttöä tai merkittäviä arjenhallinnan vaikeuksia. Jalkautuvalla työotteella tavoitettiin myös sellaisia henkilöitä, joiden palvelupolut olivat katkenneet tai jotka eivät olleet aktiivisesti palvelujen piirissä. Näiden henkilöiden kanssa rakennettiin ensin luottamusta ja vasta tämän jälkeen konkreettisempaa etenemispolkua kuntoutumiseen, koulutukseen tai työelämään.

Yhteiskuntaan re-integroitumisen tavoite toteutui erityisesti yksilöllisen psykososiaalisen, ratkaisukeskeisen ja arjen tuen kautta. Työskentelyssä vahvistettiin asiakkaiden sosiaalisia ja tunnetaitoja, minäpystyvyyttä, arjenhallintaa ja työelämävalmiuksia. Samalla asiakkaan ympärille rakennettiin tarvittaessa yhteistyöverkosto työllisyyspalveluista, hyvinvointialueen palveluista, oppilaitoksista, työnantajista ja Rikosseuraamuslaitoksesta. Tämä mahdollisti sen, ettei asiakkaan tilannetta tarkasteltu vain yhden palvelun näkökulmasta, vaan kokonaisuutena.

Sisällöllisesti merkittävä onnistuminen oli myös verkostotyön nopea käynnistyminen ja vakiintuminen. Jo hankkeen alkuvaiheessa rakennettiin yhteistyötä oppilaitosten, Kuopion työllisyysalueen, Lapinlahden kunnan, Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja Rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Ohjausryhmä perustettiin suunnitelman mukaisesti ja asiakasohjautuvuus käynnistyi nopeasti. Ensimmäisten kolmen kuukauden aikana hankkeeseen oli kiinnittynyt viisi asiakasta, kun kuuden kuukauden tavoitteeksi oli asetettu kuusi asiakkuutta. Myöhemmässä seurannassa hankkeen arvioitiin edenneen sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti suunnitelman mukaisesti, ja toiminta oli siirtynyt kehittämisvaiheesta täysimittaiseen toteutus- ja vaikuttavuusvaiheeseen.

Toinen tavoitealue, jossa toteutuma jäi osittain ennakoitua vähäisemmäksi, oli Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtuva asiakasohjautuvuus. Ohjautuminen hankkeeseen oli joillakin jaksoilla suunniteltua vähäisempää. Tähän reagoitiin vahvistamalla suoraa yhteistyötä ja kohdennettua viestintää sekä osallistumalla esimerkiksi vankimessuille. Samalla saatiin suoraa palautetta vielä tuomiotaan suorittavilta henkilöiltä. He kokivat nivelvaiheen ja selkeiden jatkopolkujen tuen konkreettiseksi ja tarpeelliseksi sekä toivoivat vastaavanlaista toimintamallia laajemminkin käyttöön. Näin määrällisesti odotettua vähäisempi asiakasohjautuvuus ei estänyt rikosseuraamusyhteistyön kehittämistavoitteen toteuttamista, vaan asiakasohjautuvuus jäi odotettua vähemmäksi.

Kokonaisuutena hankkeen toteutus onnistui sisällöllisesti erittäin hyvin. Hankkeen ydintavoite, tuen jatkuminen asiakkaan mukana kriittisessä siirtymävaiheessa, toteutui käytännön asiakastyössä ja tuotti konkreettisia etenemisiä koulutukseen ja työelämään. Samalla toteutus tarkensi alkuperäistä toimintamallia: yksilöllisen tuen, jalkautuvan työotteen, psykososiaalisen ja neuropsykiatrisen osaamisen sekä työnantajalle annettavan tuen merkitys osoittautui ennakoituakin suuremmaksi.

Haasteeksi muodostui Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtuneen asiakasohjautuvuuden vähäisyys. Hankkeen aikana viestintää ja yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen suuntaan lisättiin aktiivisesti. Asiakkaiden ohjautumiseen vaikuttivat kuitenkin hankkeen verrattain lyhyt toteutusaika, pitkät tuomiot ja vapautumiseen liittyvien suunnitelmien aikajänteet sekä alueella hankkeen kohderyhmään kuuluvien asiakkaiden vähäinen määrä.
Vaikka Rikosseuraamuslaitoksen kautta hankkeeseen ohjautuneiden asiakkaiden määrä jäi vähäiseksi, hankkeen aikana onnistuttiin luomaan sekä vahvistamaan Verso ry:n ja Rikosseuraamuslaitoksen välistä yhteistyötä merkittävästi. Yhteistyölle luotiin myös jatkuvuutta hankkeen aikana laaditulla yhteistyösopimuksella, ja yhteistyö on jatkunut hankkeen päättymisen jälkeen. Näin hankkeen vaikutukset ulottuvat varsinaista hankekautta pidemmälle ja luovat pohjaa myös tulevalle asiakasohjaukselle.

Valitse hankkeen laadullisten tavoitteiden toteutumista kuvaava vaihtoehto

Tavoitteet saavutettiin

Minkä muutoksen hanke on tuonut hankesuunnitelmassa kuvattuun lähtötilaan?

Hankesuunnitelmassa kuvattu keskeinen lähtötilanteen ongelma oli tuen katkeaminen juuri asiakkaan kannalta kriittisimmässä nivelvaiheessa. Kuntouttavassa työtoiminnassa ja muissa palveluissa oli pystytty vahvistamaan asiakkaiden toimintakykyä ja työelämävalmiuksia, mutta tuki oli usein sidottu kyseisen palvelun tai rikosseuraamuksen kestoon. Kun asiakas siirtyi koulutukseen, työkokeiluun tai työelämään, hän saattoi jäädä ilman tuttua ammatillista tukea juuri silloin, kun uusi ympäristö ja uudenlaiset vaatimukset nostivat esiin haasteita. Hankesuunnitelmassa tämän nähtiin lisäävän epäonnistumisen ja häpeän kokemuksia, vaikeuttavan avun pyytämistä ja pahimmillaan johtavan työ- tai koulutuspolun keskeytymiseen sekä syrjäytymisen kierteen jatkumiseen.

Kerkkä-hankkeen keskeisin muutos lähtötilanteeseen on ollut tämän palvelukatkoksen paikkaaminen. Hankkeessa rakennettiin ja toteutettiin toimintatapaa, jossa asiakkaan tukisuhde muodostetaan jo ennen siirtymää ja sama työntekijä voi jatkaa rinnalla kulkemista asiakkaan siirtyessä uuteen ympäristöön. Hankesuunnitelman mukaisesti tarkoituksena oli, että asiakas tutustuu työntekijään jo ennen nivelvaiheen alkamista, jolloin luottamussuhdetta ei tarvitse alkaa rakentaa vasta siinä vaiheessa, kun työssä, opiskelussa tai muussa uudessa elämäntilanteessa ilmenee ongelmia. Tämä periaate toteutui käytännön asiakastyössä ja muodostui hankkeen toiminnan keskeiseksi sisällöksi.
Näin ollen siirtymästä ei ole hankkeessa muodostunut asiakkuuden päätepiste, vaan oma tuettava vaiheensa. Asiakkaita on valmisteltu tulevaan muutokseen jo ennakolta ja tukea on jatkettu koulutuksen, työkokeilun tai työn käynnistyttyä. Hankesuunnitelmassa tavoitteena ollut pitkäjänteinen tuki on näin konkretisoitunut toimintatavaksi, jossa asiakkaan kanssa voidaan käsitellä uuden tilanteen mukanaan tuomia haasteita silloin, kun ne tosiasiallisesti ilmenevät.

Hankkeen aikana on samalla konkretisoitunut, mistä onnistunut nivelvaiheen tuki muodostuu. Pelkkä työ- tai koulutuspaikan löytäminen ei kohderyhmän kohdalla riitä, vaan kestävän siirtymän edellytyksenä on usein asiakkaan koko elämäntilanteen huomioiminen. Hankkeessa asiakkaiden kanssa on tehty kokonaisvaltaisia alkukartoituksia, joissa on tarkasteltu toimintakykyä ja etenemisen edellytyksiä. Käytännön työssä on tämän lisäksi vahvistettu arjenhallintaa ja ratkaistu esimerkiksi asumiseen, talouteen ja velkoihin liittyviä tilanteita sekä tuettu asiakkaan psykososiaalista toimintakykyä. Näin on pyritty ehkäisemään sitä, että muu elämäntilanne muodostuisi esteeksi jo käynnistyneelle työ- tai koulutuspolulle.

Hankesuunnitelmassa tunnistettiin jo työnantajien ja oppilaitosten merkitys sekä tarve mahdollistaa yhteydenpito hanketyöntekijään asiakkaan luvalla, mikäli uudessa ympäristössä ilmenee haasteita. Hankkeen toteutuksessa työnantajayhteistyö on muodostunut konkreettiseksi osaksi nivelvaiheen tukea. Työkokeilupolkuja on rakennettu yhdessä työnantajien kanssa ja työnantajille on välitetty ymmärrystä asiakkaan yksilöllisistä tuen tarpeista. Tällöin ongelmiin on voitu pyrkiä reagoimaan ennen niiden kriisiytymistä.

Myös palvelujen ulkopuolella tai niiden reunoilla olevien henkilöiden tavoittamisessa tapahtui muutosta. Hankesuunnitelmassa tavoitteena oli tavoittaa myös syrjäytyneitä, taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevia ja palveluihin heikosti kiinnittyneitä henkilöitä sekä ohjata heitä koulutukseen, työhön tai kuntoutumista edistäviin palveluihin. Hankkeen jalkautuessa kunnan alueella oleviin tapahtumiin, kirjastoihin sekä kunnantalolle tavoitettiin niitä henkilöitä, joiden palvelupolut olivat katkenneet tai jotka eivät olleet palvelujen piirissä. Kohtaamisten myötä asiakas saatiin kiinnitettyä Kerkkä-hankkeen asiakkaaksi sekä näin ollen asiakas sai tukea palveluihin siirtymisessä. Luottamuksen rakentamisen kautta heitä pystyttiin ohjaamaan tarkoituksenmukaisen tuen ja jatkopolkujen äärelle.

Hankesuunnitelmassa tunnistettiin erityisenä lähtötilanteen haasteena myös rikosseuraamusasiakkaiden re-integroituminen yhteiskuntaan. Tavoitteena oli tukea vankeustuomion loppuvaiheessa olevia sekä koevapautta, valvontarangaistusta tai yhdyskuntapalvelua suorittavia henkilöitä niin, ettei siirtyminen rikosseuraamuksesta vapauteen ja edelleen yhteiskunnan palveluihin, koulutukseen tai työelämään jäisi asiakkaan itsensä varaan. Tältä osin muutos jäi osittain tavoiteltua pienemmäksi, koska Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtuva asiakasohjautuvuus oli ennakoitua vähäisempää. Hankkeen aikana yhteistyötä kuitenkin vahvistettiin, ja vankimessuilta saatu suora palaute vahvisti käsitystä nivelvaiheen tuen ja selkeiden jatkopolkujen tarpeellisuudesta. Hankesuunnitelmassa onnistumista oli tarkoitus arvioida muun muassa asiakkaiden toteutuneiden koulutus- ja työelämäsiirtymien,

niiden jatkuvuuden ja kestävyyden sekä asiakkaiden omien kokemusten perusteella. Arvioinnissa ei siten keskitytty ainoastaan siihen, kuinka moni asiakas siirtyi koulutukseen, työkokeiluun tai työelämään, vaan myös siihen, miten asiakkaan eteneminen jatkui varsinaisen hanketyöskentelyn päättymisen jälkeen.

Siirtymien kestävyyttä arvioitiin jatkamalla yhteydenpitoa asiakkaisiin myös varsinaisen asiakkuuden päätyttyä. Hankkeessa muodostuneet luottamukselliset asiakassuhteet sekä Verso ry matalan kynnyksen toimintaympäristö mahdollistivat yhteydenpidon jatkumisen luontevasti ilman erillistä asiakkuutta tai palveluprosessia. Useat asiakkaat ovat oma-aloitteisesti palanneet Verso ry tiloihin kertomaan kuulumisiaan sekä päivittämään tilannettaan esimerkiksi opintojen etenemisestä, työelämään kiinnittymisestä ja muista elämäntilanteen muutoksista.

Näiden kohtaamisten kautta on saatu konkreettista tietoa siitä, että hankkeen aikana käynnistyneet koulutus- ja työelämäpolut ovat osalla asiakkaista jatkuneet myös aktiivisen tuen päättymisen jälkeen. Esimerkiksi asiakkaiden kertomukset opintojen etenemisestä, opiskeluun liittyvien haasteiden ratkaisemisesta sekä työelämässä pärjäämisestä ovat mahdollistaneet alkuperäisten siirtymien toteutumisen tarkastelun pidemmällä aikavälillä. Samalla kohtaamiset ovat tarjonneet mahdollisuuden tunnistaa mahdollisia uusia tuen tarpeita ja tarvittaessa ohjata asiakasta tarkoituksenmukaisen avun piiriin ennen tilanteen vaikeutumista.

Keskeisin muutos tapahtui asiakkaiden tasolla. Hankkeen kautta on syntynyt konkreettisia siirtymiä työkokeiluun, koulutukseen ja palkkatyöhön sekä edelleen oppisopimukseen. Samalla asiakkaiden palautteissa on kuvattu elämänhallinnan, itseluottamuksen, itsenäistymisen ja työelämävalmiuksien vahvistumista. Näin hankkeen tuottama muutos ei rajoitu siihen, että asiakas on saatu siirrettyä palvelusta seuraavaan, vaan tavoitteena ollut kestävämpi kiinnittyminen koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan on konkretisoitunut yksittäisissä asiakaspoluissa.

Aiempiin asiakkaiden tilanteisiin verrattuna merkittävin muutos voidaan siten tiivistää palvelupolun jatkuvuuteen, tilanteesta, jossa asiakkaan vahva tuki saattoi päättyä juuri työ- tai koulutuselämään siirtymisen hetkellä, on hankkeessa kehitetty toimintatapa, jossa siirtymä tunnistetaan erityistä tukea vaativaksi vaiheeksi. Asiakasta valmistellaan muutokseen ennakolta, tuttu työntekijä voi jatkaa rinnalla myös uudessa ympäristössä ja esiin tuleviin ongelmiin voidaan reagoida ennen kuin ne johtavat keskeyttämiseen. Samalla hankkeen toteutus on osoittanut, että kestävän siirtymän tukeminen edellyttää asiakkaan työelämävalmiuksien lisäksi arjen, psykososiaalisen toimintakyvyn ja muun elämäntilanteen huomioimista sekä yhteistyötä työnantajien, oppilaitosten ja muun palveluverkoston kanssa. Tämän konkreettisen muutoksen ja siihen kehitetyn toimintamallin integroiminen osaksi Verso ry:n perustoimintaa, on tuonut palveluun lisää laadukkuutta sekä tehnyt siirtymistä aiempaa kestävämpiä.

Päästiinkö toteutuksessa suunnitelmassa esitettyihin määrällisiin tavoitteisiin (indikaattorilukemat)? Mistä mahdolliset erot johtuvat?

Hankkeen määrälliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin. Hankesuunnitelmassa tavoitteeksi asetettiin 28 osallistujaa. EURA-järjestelmän summatason raportille on kirjautunut 26 aloitusilmoitusta, joten osallistujamäärä jäi kahdella henkilöllä suunnitellusta tavoitteesta. Ero on kuitenkin vähäinen suhteessa hankkeen kokonaislaajuuteen ja kohderyhmään, jonka kanssa työskentely on ollut suunnitellusti yksilöllistä, pitkäkestoista ja tuen tarpeeltaan intensiivistä. Rikosseuraamuslaitoksen asiakasohjautuvuuden vähäisyys sekä Varpaisjärven taajaman vähäinen palvelutarjonta ja jo palveluissa olevien asiakkaiden määrä osaltaan olivat vaikuttamassa siihen, ettei 28 asiakkaan määrällistä tavoitetta aivan saavutettu.

EURA-järjestelmän indikaattoritietojen perusteella hankkeen päättäneistä 7 henkilöä oli koulutuksessa (tavoite 3) ja 6 työssä (tavoite 2), minkä lisäksi 4 henkilöä (tavoite 2) ryhtyi työnhakuun.

Hankkeen omassa seurannassa tunnistettuja myönteisiä etenemisiä on kuitenkin 22, eli enemmän kuin EURA-järjestelmän indikaattorilukemista suoraan ilmenee. Ero johtuu ennen kaikkea siitä, että EURA-indikaattorit kuvaavat osallistujan tilannetta ja ennalta määriteltyjä tuloksia tietyissä raportointipisteissä. Hankkeen omassa seurannassa on puolestaan pystytty

huomioimaan laajemmin asiakkaan koko hankeaikainen eteneminen ja erilaiset nivelvaiheen siirtymät, kuten eteneminen työkokeiluun, koulutukseen, työnhakuun, palkkatuettuun tai muuhun työhön sekä muulle asiakkaan tilannetta edistävälle jatkopolulle. Sama asiakas on voinut myös edetä hankkeen aikana useamman nivelvaiheen kautta.

Näin ollen EURA-järjestelmän 17 onnistunutta siirtymää ja hankkeen omassa seurannassa tunnistetut 22 etenemistä eivät ole keskenään ristiriidassa, vaan kuvaavat tuloksia eri tavalla. EURA-luku toimii virallisena indikaattoritietona, kun taas hankkeen oma seuranta antaa täydentävän kuvan asiakkaiden tosiasiallisista etenemisistä. Kokonaisuutena määrällisten tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen hyvin: osallistujatavoitteesta saavutettiin 26/28 henkilöä ja samalla merkittävällä osalla osallistujista tapahtui konkreettinen eteneminen kohti koulutusta, työelämää tai muuta työllistymistä edistävää jatkopolkua.

Hankkeen osallistujien aloitus- ja lopetusilmoitusten kerääminen sujui pääsääntöisesti suunnitellusti. Kolmelta hankkeeseen osallistuneelta asiakkaalta jäi kuitenkin lopetusilmoitus saamatta aktiivisista tavoittamisyrityksistä huolimatta.
Puuttuvien lopetusilmoitusten saamiseksi asiakkaita pyrittiin tavoittamaan hankkeen loppuvaiheessa aktiivisesti sekä puhelimitse että viesteillä. Yksi asiakkaista tavoitettiin puhelimitse useaan otteeseen, ja hän lupasi tehdä lopetusilmoituksen. Ilmoitusta ei kuitenkaan toimitettu, eikä asiakasta myöhemmin enää tavoitettu yhteydenottoyrityksistä huolimatta.
Toisen asiakkaan kanssa sovittiin tapaamisia Verso ry:lle lopetusilmoituksen tekemistä ja jatkosuunnitelman pohtimista varten. Asiakas ei kuitenkaan saapunut sovittuihin tapaamisiin eikä tämän jälkeen vastannut puheluihin tai viesteihin.
Yhden asiakkaan kohdalla saatiin selkeä ohjautuminen palveluiden piiriin Verso ry:n omaan toimintaan, josta asiakas kuitenkin katosi, häntä yritetty tavoittaa moniammatillisesti sekä Kerkän, Verso ry:n sekä yhteistyötahojen toimesta.
Kaikkien asiakkaiden kohdalla lopetusilmoituksen saamiseksi tehtiin toistuvia yhteydenottoyrityksiä etenkin hankkeen loppuvaiheessa. Ilmoitusten puuttuminen johtui siten asiakkaiden tavoittamattomuudesta ja siitä, etteivät he aktiivisista yrityksistä huolimatta tehneet lopetusilmoituksia.

Valitse hankkeen määrällisten tavoitteiden (indikaattorilukemat) toteutumista kuvaava vaihtoehto

Tavoitteet saavutettiin

Mikäli hankkeessa oli sellaisia osallistujia, joita ei raportoitu indikaattoreina, kerro paljonko osallistujia oli ja mistä syystä tietoja ei voitu raportoida.

Kaikki hankkeen asiakastyöskentelyyn osallistuneet henkilöt raportoitiin osallistujaindikaatto reissa. Jalkautuva työ oli myös näiden osallistujien tukemisen ja tavoittamisen tapa. Viestintätilaisuuksissa ja vankimessuilla tapahtuneet yleiset kohtaamiset olivat hankkeen esittelyä ja tiedottamista eivätkä varsinaisia asiakkuuksia.

Arvioi, miten asetetut määrälliset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta

Hyvin

Perustele, miksi asetetut määrälliset tavoitteet palvelivat hankkeen toteutusta arvioimallasi tavalla

Hankkeelle asetetut määrälliset tavoitteet palvelivat toteutusta hyvin, sillä ne olivat realistisesti suhteutettu hankkeen kestoon, henkilöstöresurssiin ja kohderyhmän tarvitsemaan intensiiviseen tukeen. Tavoitteena ei ollut mahdollisimman suuri osallistujamäärä, vaan riittävän pitkäjänteinen ja yksilöllinen työskentely, jonka avulla voitiin saada aikaan kestäviä muutoksia asiakkaiden tilanteissa.

Osallistujatavoitteiden vaiheistus tuki myös hankkeen etenemisen seurantaa. Jo ensimmäisten kolmen kuukauden aikana hankkeessa oli viisi asiakasta kuuden kuukauden tavoitteen ollessa kuusi, ja ensimmäisen kuuden kuukauden asiakasmäärätavoite ylitettiin. Myöhemmin

asiakasmäärä kasvoi tasaisesti toiminnan ja asiakasprosessien vakiintuessa. Tavoiteltu 28 asiakkaan ohjautuminen hankkeeseen jäi kuitenkin saavuttamatta kahdella henkilöllä.

Määrälliset tavoitteet jättivät samalla riittävästi tilaa hankkeen varsinaiselle tavoitteelle eli onnistuneiden ja kestävien nivelvaiheiden rakentamiselle. Asiakkaiden kanssa voitiin työskennellä työn ja koulutuksen lisäksi arjenhallinnan, toimintakyvyn, asumisen, talouden ja psykososiaalisten haasteiden parissa. Osallistujapalautteessa näkyvät konkreettiset etenemiset työhön ja koulutukseen sekä elämänhallinnan ja toimintakyvyn vahvistuminen osoittavat, että määrällinen tavoite ei toteutunut laadukkaan ja vaikuttavan asiakastyön kustannuksella.

Kokonaisuutena määrälliset tavoitteet toimivat tarkoituksenmukaisena hankkeen etenemisen mittarina ja mahdollistivat samalla kohderyhmän tarvitseman yksilöllisen ja riittävän pitkäkestoisen tuen.

Miten hankesuunnitelmassa esitetyt, yleisesti hyödynnettävät tulokset ja vaikutukset toteutuivat? Saavutettiinko sellaisiakin tuloksia ja vaikutuksia, joita ei esitetty hankesuunnitelmassa?

Hankesuunnitelmassa keskeiseksi yleisesti hyödynnettäväksi tulokseksi asetettiin toimintamallin kehittäminen nivelvaiheen tukea tarvitsevien henkilöiden siirtymien tukemiseksi kuntouttavasta työtoiminnasta, Rikosseuraamuslaitoksen asiakkuudesta ja muista palveluista kohti koulutusta ja työelämää. Tavoitteena oli täydentää olemassa olevia palveluita siten, ettei asiakkaan saama tuki päättyisi palvelusta toiseen siirtymiseen, vaan jatkuisi tarvittaessa myös koulutuksen, työkokeilun tai työn alkuvaiheessa. Lisäksi tavoitteena oli dokumentoida oppaan muodossa kehitetyt toimintatavat ja mahdollistaa niiden hyödyntäminen myös muissa organisaatioissa ja toimintaympäristöissä.
Hankkeen aikana kehitettiin ja käytännön asiakastyössä testattiin yksilöllisen nivelvaiheen tuen toimintamalli, jonka perustana oli pitkäjänteinen, asiakkaan rinnalla kulkeva työskentely. Mallissa asiakas voitiin ottaa tuen piiriin jo ennen varsinaista siirtymää, ja työskentelyä jatkettiin tarpeen mukaan myös uuden koulutus- tai työelämäpolun käynnistyttyä. Näin asiakkaan ei tarvinnut rakentaa uutta tukisuhdetta jokaisessa palvelu- tai elämäntilanteen muutoksessa.

Toimintamallin keskeisiksi käytännöiksi muodostuivat:

- Kohtaaminen ja luottamuksen rakentaminen
- Tilannekartoitus ja tavoitteiden asettaminen
- Valmiuksien vahvistaminen
- Verkostoyhteistyö
- Siirtymän valmistelu ja tukeminen
- Arviointi ja jatkopolun varmistaminen

Toimintamallin konkreettinen hyöty oli mahdollisuus käsitellä samanaikaisesti sekä asiakkaan koulutus- ja työllistymistavoitteita että niiden toteutumista vaikeuttavia arjen haasteita. Asiakkaiden kanssa vahvistettiin esimerkiksi vuorokausirytmiä, ajanhallintaa, taloudenhallintaa, jaksamista ja valmiuksia sitoutua uuden toimintaympäristön vaatimuksiin. Tämä mahdollisti etenemisen myös tilanteissa, joissa pelkkä työnhaku- tai koulutusohjaus ei olisi ollut riittävää.

Hankkeessa kehitetyt toimintatavat ja niiden käytännön toteutus on kuvattu Kerkkä-hankkeen pohjalta laaditussa oppaassa ja menetelmäkorteissa. Materiaalit ovat saatavilla sähköisesti Verso ry:n verkkosivuilla osoitteessa www.versory.fi/kerkka. Verso ry:n sähköisiin viestintäkanaviin tulee myös näkyville asiakkaan kanssa yhteistyössä tehty video, jossa asiakas pääsee kertomaan oman polkunsa. Toimintamalli ei ole sidottu yksittäiseen asiakasryhmään tai organisaatioon, vaan sitä voidaan soveltaa laajemmin tilanteissa, joissa henkilö tarvitsee tavanomaista vahvempaa tukea siirtyessään kuntoutuksesta tai muusta tuetusta toiminnasta koulutukseen ja työelämään.

Hankkeen aikana testattiin myös työnhaun pilotointimallia, jota on kuvattu Heidi Rytkösen (2025) opinnäytetyössä Verkostotyö kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden työllistymisen edistämiseksi (Kajaanin ammattikorkeakoulu).
Pilotoinnissa työnhakua harjoiteltiin mahdollisimman lähellä todellisia työelämätilanteita. Asiakkaiden kanssa laadittiin ansioluetteloita ja työhakemuksia, tunnistettiin ja sanoitettiin

omaa osaamista sekä harjoiteltiin työhaastattelutilanteita. Keskeisenä osana toimintaa järjestettiin aitoja työnantajakohtaamisia, joissa asiakas pääsi harjoittelemaan työhaastattelua ilman työnantajan palkkaamisvelvollisuutta. Tavoitteena oli vahvistaa asiakkaan itseluottamusta, toimijuutta ja valmiuksia kohdata työnantajia. Osallistujapalautteen perusteella käytännönläheiset harjoitukset koettiin hyödyllisiksi ja omaa osallisuutta vahvistaviksi.

Hankkeen aikana havaittiin, että onnistunut työllistymisen nivelvaihe edellyttää usein asiakkaan valmiuksien vahvistamisen lisäksi myös työnantajan tukemista. Paikallisille yrittäjille esiteltiin Verso ry:n toimintaa ja Kerkkä-hankkeen tarjoamaa tukea työkokeilun tai työsuhteen valmisteluun sekä mahdollisten haasteiden ratkaisemiseen. Työnantajilta saatu suullinen palaute oli pääosin myönteistä. Hankkeen tarjoaman tuen koettiin madaltavan kynnystä ottaa vastaan erityistä tukea tarvitsevia työkokeilijoita. Keskusteluissa nousi kuitenkin esille myös epävarmuutta esimerkiksi asiakkaiden toimintakykyyn, henkilökohtaisiin haasteisiin ja mahdolliseen rikostaustaan liittyen.
Yksi työnantajista toi esille toiveen avoimemmasta tiedonkulusta tilanteissa, joissa asiakkaalla on rikostausta. Tämä mahdollisti keskustelun salassapitovelvollisuudesta, asiakkaan yksityisyyden suojasta sekä luottamuksen rakentamisesta. Hanketyöntekijä pystyi asiakkaan suostumuksella tukemaan häntä oman tilanteensa sanoittamisessa ja samalla auttamaan työnantajaa käsittelemään mahdollisia huolenaiheita ja ennakkokäsityksiä. Tarkoituksena ei ollut luovuttaa asiakkaan henkilökohtaisia taustatietoja, vaan edistää molemminpuolista ymmärrystä ja työskentelyn kannalta olennaisten asioiden käsittelyä.
Työnantajayhteistyön keskeiseksi kehittämistulokseksi muodostui kaksisuuntainen nivelvaiheen tuen toimintatapa, jossa työllistymisen edellytyksiä vahvistetaan sekä asiakkaan että vastaanottavan työympäristön näkökulmasta. Hanketyöntekijän toimiminen osapuolten välisenä tukena auttoi käsittelemään epävarmuuksia ja rakentamaan realistisia odotuksia työkokeilulle tai työsuhteelle. Tämä laajensi alkuperäistä toimintamallia ja osoitti, että työllistymisen esteiden vähentäminen edellyttää myös työnantajien valmiuksien ja osaamisen vahvistamista.

Jalkautuvan työskentelyn merkitys korostui hankkeen aikana ennakoitua vahvemmin. Asiakkaiden tapaaminen heidän omissa toimintaympäristöissään mahdollisti myös sellaisten henkilöiden tavoittamisen, jotka eivät muutoin olisi kiinnittyneet palveluihin. Jalkautuminen madalsi avun vastaanottamisen kynnystä ja mahdollisti nopean reagoinnin asiakkaiden muuttuviin elämäntilanteisiin. Samalla toimintamallin sovellettavuus laajeni tilanteisiin, joissa asiakkaalla ei vielä ollut selkeää palvelu- tai jatkopolkua.

Yksilövalmennuksen ensisijaisuus suhteessa ryhmätoimintaan nousi toiseksi merkittäväksi havainnoksi. Hankesuunnitelman mukaista tavoitteellista ryhmätoimintaa pilotoitiin, mutta asiakkaiden yksilölliset tilanteet ja palautteet eivät osoittaneet sille odotettua tarvetta. Asiakkaat kokivat kahdenkeskisen, luottamuksellisen työskentelyn tarkoituksenmukaisemmaksi erityisesti henkilökohtaisten ja sensitiivisten kysymysten käsittelyssä. Tämän perusteella toimintaa painotettiin yksilövalmennukseen. Pilotointi tuotti samalla hyödynnettävää tietoa siitä, millaiset menetelmät soveltuvat parhaiten kohderyhmän tarpeisiin.

Sukupuolisensitiivinen ja sateenkaari-inklusiivinen työote osoittautui tärkeäksi osaksi luottamuksellisen asiakassuhteen rakentamista. Turvallinen ja yhdenvertainen kohtaaminen mahdollisti myös identiteettiin ja henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen liittyvien kysymysten käsittelyn osana kokonaisvaltaista työskentelyä. Hankkeen kokemusten perusteella yhdenvertaisuuden huomioiminen ei ollut ainoastaan erillinen periaate, vaan käytännön asiakastyötä ja palveluun sitoutumista tukeva tekijä.

Rikosseuraamusasiakkaiden tavoittaminen jäi osittain suunniteltua vähäisemmäksi, mutta yhteistyö Rikosseuraamuslaitoksen kanssa sekä vankimessuille jalkautuminen tuottivat tietoa vapautumisvaiheen tuen tarpeista. Tuomiotaan suorittavilta henkilöiltä saatu palaute korosti selkeiden jatkopolkujen ja rinnalla kulkevan tuen merkitystä. Toimintamallille tunnistettiin tarvetta erityisesti vapautumisen ja yhteiskuntaan uudelleen kiinnittymisen vaiheissa. Vaikka tämän kohderyhmän osalta tavoitteita ei saavutettu suunnitellussa laajuudessa, kokemukset tarjoavat perustan toimintamallin jatkokehittämiselle rikosseuraamusasiakkaiden tarpeisiin.

Hankesuunnitelmassa asetetut yleisesti hyödynnettävien tulosten tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin. Hankkeessa onnistuttiin kehittämään ja testaamaan toimintamalli,

jossa yhdistyvät yksilöllinen nivelvaiheen tuki, käytännönläheinen työ- ja koulutusohjaus, neuropsykiatrinen ja psykososiaalinen tuki sekä jalkautuva työnantaja- ja verkostoyhteistyö.

Alkuperäisiä tavoitteita täydensivät erityisesti havainnot työnantajille suunnatun tuen tarpeesta, jalkautuvan työskentelyn merkityksestä sekä yksilövalmennuksen soveltuvuudesta kohderyhmälle. Hankkeessa tunnistettiin myös kehittämistarpeita, joista keskeisin liittyi rikosseuraamusasiakkaiden tavoittamiseen ja ohjautumiseen sekä yhteistyön oikea-aikaiseen käynnistämiseen.

Hankkeen tuloksena ei siten syntynyt ainoastaan yksittäisiä työmenetelmiä, vaan käytännössä testattu, dokumentoitu ja muihin toimintaympäristöihin sovellettavissa oleva nivelvaiheen tuen kokonaisuus. Sen keskeinen hyöty on mahdollisuus ehkäistä palveluiden välisiä katkoksia, vahvistaa asiakkaiden valmiuksia siirtyä koulutukseen ja työelämään sekä tukea aloitettujen polkujen jatkuvuutta. Hankkeessa laaditut materiaalit mahdollistavat toimintatapojen hyödyntämisen ja jatkokehittämisen myös hankekauden päättymisen jälkeen.

Miten tuloksia ja kokemuksia hyödynnetään hankkeen päättymisen jälkeen? Valitse vaihtoehto toiminnan jatkumisesta hankkeen päättymisen jälkeen.

Kehitettyjä työkaluja, toimintamalleja tai kehitettyjä tuotteita hyödynnetään toteuttajan normaalitoiminnassa

Miten hanke näkyi julkisuudessa? Miten hankkeesta tiedotettiin?

Kerkkä – Uuden kasvua -hankkeen viestintää toteutettiin koko hankekauden ajan osana Verso ry:n muuta viestintää. Viestinnän tavoitteena oli lisätä hankkeen tunnettuutta, tavoittaa erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä, vahvistaa asiakasohjautuvuutta sekä lisätä yhteistyöverkostojen ja paikallisten työnantajien tietoisuutta hankkeen tarjoamista mahdollisuuksista. Viestintää suunnattiin sekä suoraan hankkeen kohderyhmälle että asiakkaita ohjaaville ammattilaisille, työnantajille, oppilaitoksille ja muille yhteistyötahoille.

Hankkeen tiedotuksessa hyödynnettiin useita viestintäkanavia ja toimintatapoja.
Hanketta esiteltiin Verso ry:n sosiaalisen median kanavissa, paikallismediassa, erilaisissa verkostotilaisuuksissa, yleisötapahtumissa sekä henkilökohtaisissa kohtaamisissa. Lisäksi hankkeesta tuotettiin esitemateriaalia, jota jaettiin tapahtumissa, yhteistyökumppaneille ja paikallisiin yrityksiin. Tiedottamisessa painotettiin hankkeen käytännönläheisyyttä, maksutonta yksilöllistä tukea sekä mahdollisuutta saada apua koulutukseen ja työelämään siirtymiseen.

Hanketta esiteltiin Lapinlahden kirjastojen yhteydessä, kunnantalolla, Varpaisjärven taajamassa sekä erilaisissa paikallisissa tapahtumissa ja kohtaamispaikoissa. Näiden tilaisuuksien kautta pyrittiin tavoittamaan myös henkilöitä, jotka eivät olleet aktiivisesti muiden palveluiden piirissä tai joille perinteiset palveluohjauksen kanavat eivät olleet helposti saavutettavia.
Hankkeen esitteitä jaettiin paikallisiin yrityksiin sekä yhteistyöverkostojen käyttöön. Lisäksi hankkeen toimintaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia käytiin esittelemässä kahdessa oppilaitoksessa. Oppilaitosvierailujen tavoitteena oli lisätä tietoisuutta erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tarjottavasta tuesta sekä vahvistaa yhteistyötä koulutukseen hakeutumisen ja opintojen aloittamisen nivelvaiheissa.

Hankkeen näkyvyyttä vahvistettiin Verso ry:n sosiaalisen median kanavissa julkaisemalla tietoa hankkeen toiminnasta, osallistumismahdollisuuksista ja ajankohtaisista tapahtumista. Sosiaalisen median kautta hanketietoa voitiin välittää sekä suoraan kohderyhmälle että yhteistyökumppaneille, jotka pystyivät jakamaan tietoa edelleen omissa verkostoissaan.

Hankekauden aikana hankkeeseen liittyviä sosiaalisen median julkaisuja tehtiin yhteensä 42 kappaletta. Julkaisut käsittelivät muun muassa hankkeen palveluita, tapahtumia, yhteistyötä ja osallistumismahdollisuuksia. Verso ry sai vieraakseen myös maa- ja metsätalousministeri Sari Essayahin, jolle esitelty myös hankkeen menetelmiä sekä varsinkin tuloksellista työskentelyä. Vierailun myötä myös sosiaalisen median näkyvyys päivitykselle oli keskimääräistä paljon laajempaa.

Hanke sai näkyvyyttä myös paikallismediassa. Hankkeesta julkaistiin alkuvaiheessa lehtiartikkeli paikallislehti Matti ja Liisassa, jossa käsiteltiin hankkeen toimintaa ja sen merkitystä paikalliselle työllisyyden ja koulutukseen siirtymisen tukemiselle. Paikallismedian kautta hanke sai näkyvyyttä myös niiden henkilöiden ja toimijoiden keskuudessa, joita ei välttämättä tavoitettu sosiaalisen median tai suorien yhteistyöverkostojen kautta.

Merkittävä osa hankkeen viestinnästä toteutettiin suorina yhteydenottoina ja henkilökohtaisina tapaamisina. Hankkeesta tiedotettiin Lapinlahden kunnan työllisyystoimijoille, hyvinvointipalveluille, paikallisille yrittäjille, oppilaitoksille ja muille asiakasohjauksen kannalta keskeisille yhteistyötahoille. Henkilökohtaisissa yhteydenotoissa voitiin esitellä hankkeen toimintaa yksityiskohtaisemmin, selvittää mahdollisia asiakasohjauksen tilanteita ja sopia käytännön yhteistyöstä. Erityisesti työnantajille suunnatussa viestinnässä korostettiin mahdollisuutta saada hanketyöntekijältä tukea työkokeilun tai työsuhteen valmisteluun sekä asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen.
Hankkeen aikana Verso ry vakiinnutti asemaa paikallisena toimijana sekä henkilöstön jo olemassa olevat yhteistyösuhteet helpottivat yhteydenottoja ja tätä kautta myös Kerkkä-hankkeen tunnettuuden lisäämistä. Aiemmin muodostuneet luottamukselliset suhteet mahdollistivat suoran vuoropuhelun eri organisaatioiden edustajien kanssa ja nopeuttivat käytännön yhteistyön käynnistymistä.

Rikosseuraamusasiakkaiden tavoittamiseksi hankkeen viestintää kohdennettiin erikseen Rikosseuraamuslaitokselle. Yhteistyötä pyrittiin vahvistamaan suoralla yhteydenpidolla sekä osallistumalla vankimessuille, joissa hanketta esiteltiin suoraan rikosseuraamusasiakkaille. Vankimessuille osallistuminen mahdollisti hankkeen tunnettuuden lisäämisen myös Lapinlahden paikallisen toimintaympäristön ulkopuolella. Samalla saatiin suoraa palautetta tuomiotaan suorittavilta henkilöiltä heidän vapautumiseen, arjen järjestämiseen ja yhteiskuntaan uudelleen kiinnittymiseen liittyvistä tuen tarpeistaan. Kohtaamisissa nousi esille tarve yksilölliselle ja pitkäjänteiselle tuelle erityisesti vapautumisen jälkeisissä nivelvaiheissa. Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtunut asiakasohjautuvuus jäi kuitenkin ennakoitua vähäisemmäksi. Viestintää ja yhteistyötä lisättiin hankkeen aikana, mutta kohderyhmän tavoittamiseen vaikuttivat muun muassa vapautumisaikataulut, hankkeen suhteellisen lyhyt toteutusaika ja alueellisesti rajallinen asiakasmäärä. Viestinnällä onnistuttiin siten vahvistamaan hankkeen tunnettuutta ja yhteistyöedellytyksiä, vaikka se ei johtanut suunnitellun laajuiseen asiakasohjautuvuuteen.

Kokonaisuutena hankkeen viestinnässä onnistuttiin hyvin erityisesti paikallisen tunnettuuden, yhteistyöverkostojen vahvistamisen ja kohderyhmän tavoittamisen näkökulmasta. Monikanavainen viestintä mahdollisti hankkeen esittelemisen erilaisissa toimintaympäristöissä ja tavoitti sekä mahdollisia asiakkaita että heidän kanssaan työskenteleviä ammattilaisia.

Viestinnän vahvuudeksi muodostui sen yhdistyminen käytännön asiakastyöhön ja verkostoyhteistyöhön. Henkilökohtaisissa kohtaamisissa hankkeen sisältöä voitiin kuvata asiakkaan tai yhteistyökumppanin tarpeiden näkökulmasta, jolloin tiedottaminen johti myös konkreettisiin keskusteluihin asiakasohjauksesta, koulutusmahdollisuuksista ja työnantajayhteistyöstä. Hankkeen 26 osallistujaa osoittavat osaltaan, että kohderyhmän tavoittamisessa onnistuttiin hyvin suhteessa 28 osallistujan tavoitteeseen, vaikka osallistujien ohjautumista yksittäisten viestintäkanavien kautta ei seurattu erikseen.

Viestinnän tulokset vastasivat pääosin hankkeen odotuksia. Erityisesti Verso ry:n muodostuneiden ja olemassa olevien verkostojen hyödyntäminen ja suorat yhteydenotot osoittautuivat tarkoituksenmukaisiksi toimintatavoiksi. Sen sijaan rikosseuraamusasiakkaiden tavoittaminen jäi suunniteltua vähäisemmäksi, mikä osoitti tarpeen pitkäjänteisemmälle ja aikaisemmin käynnistyvälle yhteistyölle tämän kohderyhmän osalta.

Hankkeen viestinnän keskeisenä tuloksena voidaan pitää sitä, että se tuki käytännön asiakasohjautuvuutta, vahvisti paikallisten toimijoiden tietoisuutta nivelvaiheen tuen tarpeesta sekä loi uusia mahdollisuuksia työnantaja- ja verkostoyhteistyölle. Viestintä ei siten jäänyt pelkästään hankkeen näkyvyyden lisäämiseksi, vaan muodosti olennaisen osan hankkeen tavoitteiden toteuttamista ja kehitetyn toimintamallin tunnetuksi tekemistä.

Toteutuiko hankkeen aikana ennakoituja tai muita riskejä ja miten niihin reagoitiin?

Hankesuunnitelmassa tunnistettiin riskiksi muun muassa henkilöstön vaihtuminen ja siihen liittyvä hiljaisen tiedon katoaminen. Henkilöstö pysyi hankkeen ajan samana, joka loi pohjaa vahvoilla luottamussuhteille.
Sen sijaan toteutuksen aikana tunnistettiin muutamia toiminnallisia riskejä; Rikosseuraamuslaitoksen kautta tapahtuva asiakasohjautuvuus jäi ajoittain ennakoitua vähäisemmäksi. Riskiin reagoitiin lisäämällä kohdennettua viestintää, vahvistamalla yhteistyörakenteita sekä jalkautumalla suoraan rikosseuraamusasiakkaiden pariin esimerkiksi vankimessuille.
Toinen toteutuksessa tunnistettu riski liittyi asiakkaiden siirtymien kestävyyteen. Työhön tai koulutukseen siirtymistä saattoivat vaarantaa uupuminen, sitoutumisen vaikeudet, arjenhallinnan ongelmat, talous- ja asumishaasteet, mielenterveyden kuormitus tai epäonnistumisen pelko. Näihin reagoitiin lisäämällä tiivistä yksilövalmennusta, psykososiaalista ja lyhytterapeuttista tukea sekä jatkamalla työskentelyä myös varsinaisen siirtymän jälkeen.
Kohderyhmän ollessa lapinlahtelaiset, jakautui kohderyhmä kuitenkin selvästi pääasiallisesti Lapinlahden taajaman alueella asuviin. Varpaisjärven taajaman alueelle jalkauduttiin myös säännöllisesti, mutta selkeästi vähäinen ohjaustaho ja monialainen palveluntarjonta Varpaisjärven taajamassa, kuten kuntouttavan työtoiminnan paikkojen vähyys vaikutti myös Kerkkä-hankkeen asiakasmäärään ja toteuttamiseen alueella. Kerkkä-hanke jalkautui myös säännöllisesti Varpaisjärven taajamaan esittelemään hanketta.

Kokonaisuutena riskienhallinta perustui joustavaan toteutukseen, työntekijöiden jatkuvaan keskinäiseen reflektioon, ohjausryhmätyöhön, asiakaspalautteeseen ja verkostoyhteistyöhön. Merkittäviä hankkeen aikataulun tai ydintavoitteiden toteutumisen vaarantaneita riskejä ei ollut.

Missä hankkeen aineisto säilytetään tai arkistoidaan? Ilmoita myös yhteystiedot.

Kerkkä-hanke ei kerännyt asiakkailta itseltään henkilötietoja sisältäviä aineistoja. Hankkeen hankesuunnitelma, viestintämateriaali, tehtävänkuvaukset sekä muut hankkeen toteuttamisen kannalta oleelliset materiaalit säilytetään Verso ry:n arkistokaapissa (Kivistöntie 24, 73100 Lapinlahti) sekä sähköisessä muodossa.

Yhteystiedot
Ville Pitkänen
ville.pitkanen@versory.fi
p. 045 7833 2694

Mihin hankkeisiin tai hankekokonaisuuksiin hanke toiminnallisesti tai muuten liittyi ja miten?

Hankesuunnitelmassa Kerkkä-hanketta ei ollut määritelty muodollisesti osaksi toista alue- ja rakennepolitiikan rahastoista tai muista rahoituslähteistä rahoitettavaa hanketta tai hankekokonaisuutta.
Toteutuksen aikana Kerkkä-hanke teki kuitenkin aktiivista yhteistyötä alueen muiden hankkeiden ja kehittämistoimijoiden kanssa, kuten Toimiva ry:n Riipasta Ruoriin sekä Pohjois-Savon sosiaaliturvayhdistyksen Koonto-hankkeen kanssa. Erityisesti Koonto-hankkeen ohjausryhmään osallistuminen tuki tiedonvaihtoa, verkostoyhteistyötä sekä alueen palvelujen ja kehittämistoimien yhteensovittamista.
Lisäksi Kerkkä-hanke liittyi toiminnallisesti laajempaan paikalliseen ja alueelliseen työllisyyden, osallisuuden ja kuntoutumisen palvelukokonaisuuteen. Keskeisiä yhteistyötahoja olivat Lapinlahden kunta, Kuopion työllisyysalue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Rikosseuraamuslaitos, etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta, oppilaitokset, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä alueen työnantajat. Hankkeen alkuvaiheessa juuri tämän verkoston rakentaminen mahdollisti asiakasohjausten käynnistymisen ja moniammatillisten palvelupolkujen muodostamisen.
Kerkkä-hankkeen rooli tässä kokonaisuudessa oli täydentävä, se ei pyrkinyt korvaamaan olemassa olevia palveluita, vaan rakentamaan niiden väliin ja jälkeen jatkuvaa nivelvaiheen tukea. Hanke toimi käytännössä asiakkaan, työllisyyspalveluiden, sosiaali- ja

terveyspalveluiden, koulutuksen, työnantajan ja tarvittaessa Rikosseuraamuslaitoksen välisenä yhdistävänä toimijana.

6. Horisontaaliset periaatteet

EU:n perusoikeusasiakirja, YK:n vammaisyleissopimus ja sukupuolten tasa-arvo

Miten sukupuolten tasa-arvo toteutui hankkeessa?

Jonkin verran myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hankkeessa sukupuolten tasa-arvoa edistettiin sukupuolisensitiivisellä ja sateenkaari-inklusiivisella työotteella, joka huomioitiin koko asiakasprosessin ajan. Hankkeeseen osallistuminen, tarjottu tuki ja asiakkaan mahdollisuudet edetä koulutukseen tai työelämään eivät riippuneet sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä tai seksuaalisesta suuntautumisesta. Asiakkaiden tavoitteita, voimavaroja ja tuen tarpeita tarkasteltiin yksilöllisesti ilman sukupuoleen liittyviä ennakko-oletuksia. Käytännön asiakastyössä tämä tarkoitti esimerkiksi sitä, ettei asiakkaan koulutus- tai ammattivaihtoehtoja rajattu perinteisten sukupuoliroolien perusteella, vaan lähtökohtana olivat hänen omat kiinnostuksenkohteensa, osaamisensa ja tavoitteensa. Työskentelyssä huomioitiin myös asiakkaan mahdollisuus määritellä itse, miten hänen identiteettiinsä ja henkilökohtaiseen elämäntilanteeseensa liittyviä kysymyksiä käsitellään.

Hankkeen aikana havaittiin, että turvallinen, hyväksyvä ja sukupuolisensitiivinen kohtaaminen vahvisti luottamuksellisen asiakassuhteen muodostumista. Tämä mahdollisti myös sellaisten henkilökohtaisten kysymysten esille tuomisen, joilla saattoi olla vaikutusta asiakkaan hyvinvointiin, toimintakykyyn tai koulutus- ja työelämäpolun rakentamiseen. Asiakkaan ei tarvinnut rajata omaa elämäntilannettaan käsiteltäväksi vain työllistymiseen liittyvien kysymysten kautta.

Sukupuolten tasa-arvon toteutumista arvioitiin osana käytännön asiakastyötä ja asiakkaiden kokemuksia. Erillistä sukupuolten tasa-arvoon kohdistuvaa vaikuttavuusmittaria ei käytetty, joten työotteen vaikutuksia ei voida osoittaa määrällisesti. Asiakastyössä tehdyt havainnot kuitenkin tukivat arviota siitä, että yhdenvertainen ja yksilöllisyyttä kunnioittava työote vahvisti asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua hankkeeseen ja käsitellä omaan etenemiseensä vaikuttavia kysymyksiä.

Vammaisten henkilöiden sopeutuminen yhteiskuntaan, erityisesti saavutettavuus työvälineiden käytössä ja esteettömyys työtiloissa

Jonkin verran myönteistä vaikutusta

Hankkeeseen osallistui myös henkilöitä, joiden työ- ja toimintakykyyn vaikuttivat vammaisuus, pitkäaikaissairaudet, neuropsykiatriset erityispiirteet tai muut yksilölliset toimintakyvyn rajoitteet. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa näiden henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen, työkokeiluihin ja työelämään sekä ehkäistä tilanteita, joissa toimintakyvyn rajoitteet muodostuisivat esteeksi yhteiskunnalliselle osallisuudelle.

Käytännön työskentelyssä asiakkaan toimintakykyä ja tuen tarpeita arvioitiin yksilöllisesti suhteessa hänen tavoittelemaansa koulutus- tai työympäristöön. Huomiota kiinnitettiin esimerkiksi työtehtävien kuormittavuuteen, työskentelyolosuhteisiin, ohjauksen tarpeeseen, ajanhallintaan ja mahdollisuuksiin mukauttaa työtehtäviä asiakkaan voimavarojen mukaisiksi.

Työelämään siirtymistä valmisteltaessa hanketyöntekijä kävi tarvittaessa työnantajien kanssa keskusteluja työtehtävien ja työolosuhteiden mukauttamisesta. Työnantajille esiteltiin myös saatavilla olevia tukimahdollisuuksia tilanteissa, joissa asiakkaan työllistyminen edellytti esimerkiksi työympäristön muutoksia, työvälineiden mukauttamista tai tavallista vahvempaa ohjausta. Näin pyrittiin vähentämään työnantajien epävarmuutta ja mahdollistamaan työkokeilu tai työllistyminen myös silloin, kun asiakkaan toimintakyky poikkesi tavanomaisista työelämän odotuksista.

Saavutettavuutta edistettiin lisäksi mukauttamalla ohjauksen sisältöä ja toteutustapaa asiakkaan tarpeisiin. Työskentelyssä voitiin käyttää selkeää, vaiheittain etenevää ohjausta, asioiden konkreettista läpikäymistä sekä tarvittaessa jalkautuvaa tukea oppilaitoksiin, työpaikoille ja muihin asiakkaan toimintaympäristöihin. Tavoitteena oli, etteivät esimerkiksi toiminnanohjauksen vaikeudet, asioinnin haasteet tai palvelujärjestelmän monimutkaisuus estäisi asiakkaan etenemistä.

Hankkeen keskeinen havainto oli, että toimintakyvyn rajoitteisiin liittyviä esteitä voidaan vähentää jo ennen varsinaista koulutus- tai työelämäsiirtymää. Asiakkaan ja vastaanottavan organisaation kanssa käytävä ennakoiva keskustelu mahdollisti yksilöllisten tarpeiden huomioimisen ja tarkoituksenmukaisten tukitoimien suunnittelun. Näin hankkeessa edistettiin vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden tosiasiallisia mahdollisuuksia osallistua työelämään ja yhteiskuntaan.

Turvalliset työolot

Jonkin verran myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hankkeessa turvalliset työolot huomioitiin sekä hankkeen työntekijöiden että asiakkaiden näkökulmasta. Työskentelyssä korostuivat fyysisen turvallisuuden lisäksi psykologinen turvallisuus, luottamuksellisuus sekä asiakkaan oikeus tulla kohdatuksi kunnioittavasti ja ilman painostusta. Turvallisuuden varmistaminen oli erityisen tärkeää, koska hankkeen kohderyhmään kuului henkilöitä, joiden elämäntilanteisiin saattoi liittyä mielenterveyden haasteita, kuormittavia kokemuksia, rikostaustaa tai muita yksilöllistä huomioimista edellyttäviä tekijöitä.

Hankkeessa toteutettiin myös jalkautuvaa yksilötyötä asiakkaiden omissa toimintaympäristöissä , oppilaitoksissa, työpaikoilla ja verkostotapaamisissa. Toimitilojen ulkopuolella tapahtuvassa työskentelyssä noudatettiin käytäntöä, jonka mukaan toinen työntekijä oli tietoinen tapaamisen sijainnista ja työskentelyn toteutuksesta. Tämä vahvisti työntekijän turvallisuutta ja mahdollisti tarvittavan tuen järjestämisen poikkeavissa tilanteissa.

Asiakkaan näkökulmasta psykologinen turvallisuus tarkoitti mahdollisuutta käsitellä omaa elämäntilannetta, epävarmuuksia ja henkilökohtaisia haasteita ilman leimautumisen tai epäasiallisen kohtelun pelkoa. Asiakkaan tavoitteita rakennettiin hänen omista lähtökohdistaan, ja työskentelyn etenemistä mukautettiin hänen voimavarojensa ja toimintakykynsä mukaan. Erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, ettei koulutukseen tai työelämään siirtymisestä muodostuisi asiakkaalle kohtuutonta kuormitusta.

Turvallisuus huomioitiin myös asiakkaiden siirtyessä työkokeiluihin ja työelämään. Hanketyöntekijä pystyi tarvittaessa keskustelemaan työnantajan kanssa asiakkaan ohjauksen tarpeesta, työtehtävien soveltuvuudesta ja työskentelyolosuhteiden mukauttamisesta. Tavoitteena oli varmistaa, että asiakkaan toimintakyky ja työtehtävien vaatimukset vastaisivat mahdollisimman hyvin toisiaan ja että mahdollisiin haasteisiin voitaisiin reagoida varhaisessa vaiheessa.

Hankkeen aikana turvallisuutta edistävät toimintatavat muodostivat olennaisen osan yksilöllistä ja rinnalla kulkevaa työskentelymallia. Erityisesti ennakoiva riskien arviointi, työntekijöiden välinen yhteistyö ja luottamuksellisen asiakassuhteen rakentaminen tukivat turvallisen toimintaympäristön ylläpitämistä.

Syrjintäkielto kaikelle syrjinnälle

Selvästi myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hankkeen toiminnassa noudatettiin yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden periaatteita kaikissa asiakastyön vaiheissa. Hankkeeseen osallistumista ei rajattu sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen, iän, vammaisuuden, terveydentilan, diagnoosin, rikostaustan, uskonnon, etnisen alkuperän tai muun henkilöön liittyvän ominaisuuden perusteella. Osallistumisen lähtökohtana olivat hankesuunnitelmassa määriteltyyn kohderyhmään kuuluminen sekä asiakkaan yksilöllinen tarve koulutukseen tai työelämään siirtymistä tukevalle työskentelylle.

Hankkeen kohderyhmään kuului henkilöitä, joiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen ja työelämään olivat voineet heikentää esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, mielenterveyden haasteet, neuropsykiatriset erityispiirteet tai rikostausta. Työskentelyssä pyrittiin tunnistamaan ja vähentämään näihin liittyviä osallistumisen esteitä sekä ehkäisemään asiakkaiden leimautumista.

Käytännössä syrjimättömyyttä edistettiin yksilöllisellä kohtaamisella, asiakkaan omien tavoitteiden kunnioittamisella sekä tarjoamalla tukea hänen toimintakykynsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Asiakkaita ei arvioitu pelkästään aikaisempien vaikeuksien tai mahdollisten diagnoosien perusteella, vaan työskentelyssä pyrittiin tunnistamaan heidän vahvuuksiaan, osaamistaan ja mahdollisuuksiaan edetä.

Syrjimättömyyden edistäminen ulottui myös työnantajayhteistyöhön. Paikallisten yrittäjien kanssa käydyissä keskusteluissa käsiteltiin erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden työllistymiseen liittyviä epävarmuuksia ja ennakkokäsityksiä. Erityisesti rikostaustaisten asiakkaiden kohdalla nousi esille kysymyksiä asiakkaan henkilökohtaisten tietojen käsittelystä ja työnantajan tiedontarpeesta. Hanketyöntekijä tuki tarvittaessa asiakkaan ja työnantajan välistä vuoropuhelua siten, että asiakkaan yksityisyyden suoja ja oikeus päättää omien tietojensa kertomisesta säilyivät.

Hankkeen aikana havaittiin, että syrjinnän ehkäiseminen edellyttää asiakkaan tukemisen lisäksi myös vastaanottavien työympäristöjen valmiuksien vahvistamista. Työnantajille tarjottu ohjaus mahdollisti yksilöllisten tarpeiden käsittelyn ja auttoi rakentamaan luottamusta tilanteissa, joissa asiakkaan tausta tai toimintakyky olisi voinut muodostua työllistymisen esteeksi.

Hankkeessa syrjimättömyys toteutui siten sekä osallistumisen yhdenvertaisuutena että aktiivisina toimenpiteinä, joilla pyrittiin vähentämään asiakkaiden koulutus- ja työelämäpolkujen esteitä. Keskeisenä tavoitteena oli, että jokaisella asiakkaalla olisi mahdollisuus edetä omien valmiuksiensa ja tavoitteidensa mukaisesti henkilökohtaisesta taustastaan riippumatta.

Henkilötietojen suoja

Ei myönteistä vaikutusta

Hankkeessa ei kerätty erillisenä asiakkaan omia henkilötietoja.

Ympäristönsuojelu

Ei myönteistä vaikutusta

Kestävä kehitys: Ekologinen kestävyys

Luonnonvarojen käytön kestävyys

Ei myönteistä vaikutusta

Ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien vähentäminen

Ei myönteistä vaikutusta

Kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus

Ei myönteistä vaikutusta

Pinta- ja pohjavedet, maaperä sekä ilma (ja kasvihuonekaasujen väheneminen)

Ei myönteistä vaikutusta

Natura 2000 -ohjelman kohteet

Ei myönteistä vaikutusta

Kestävä kehitys: Taloudellinen kestävyys

Materiaalit ja jätteet

Ei myönteistä vaikutusta

Uusiutuvien energialähteiden käyttö

Ei myönteistä vaikutusta

Paikallisen elinkeinorakenteen kestävä kehittäminen

Selvästi myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hanke edisti paikallisen elinkeinorakenteen kestävää kehittämistä vahvistamalla Lapinlahdella asuvien, haastavassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden mahdollisuuksia siirtyä koulutukseen ja työelämään. Hankkeen toiminnalla pyrittiin vähentämään erityisesti pitkäaikaistyöttömyyttä, ehkäisemään työmarkkinoilta syrjäytymistä sekä vahvistamaan paikallisen työvoiman osaamista ja työllistymisedellytyksiä.
Koulutukseen siirtyneiden määrä ylitti alkuperäisen tavoitteen yli kaksinkertaisesti ja työllistyneiden määrä kolminkertaisesti. Tuloksia voidaan pitää merkittävinä erityisesti huomioiden osallistujien lähtökohtaisesti haastava työmarkkina-asema sekä yksilölliset toimintakykyyn, osaamiseen ja elämäntilanteeseen liittyvät tuen tarpeet.

Paikallisen elinkeinorakenteen näkökulmasta erityisen merkityksellistä oli nuorten ja nuorten aikuisten koulutus- ja työelämäpolkujen vahvistuminen. Koulutukseen siirtyminen parantaa osallistujien ammatillisia valmiuksia ja mahdollisuuksia vastata tulevaisuudessa paikallisten työnantajien työvoimatarpeisiin. Työllistyminen puolestaan vahvistaa alueen työvoiman osallistumista työmarkkinoille ja voi vähentää pitkäaikaistyöttömyyden pitkittymiseen liittyviä haasteita.

Hankkeessa tehtiin lisäksi käytännönläheistä yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Työnantajille esiteltiin mahdollisuuksia tarjota työkokeilu- ja työllistymispaikkoja erityistä tukea tarvitseville henkilöille sekä hankkeen tarjoamaa tukea työelämään siirtymisen eri vaiheissa. Työnantajilta saadun suullisen palautteen perusteella hanketyöntekijän mukanaolo madalsi kynnystä ottaa vastaan työkokeilijoita. Yhteistyön kautta vahvistettiin myös työnantajien valmiuksia huomioida työntekijöiden yksilöllisiä tarpeita ja hyödyntää sellaista työvoimapotentiaalia, jonka työllistyminen olisi ilman kohdennettua tukea voinut olla vaikeaa.

Työttömyyden päättyminen ja työllistymisen vakiintuminen voivat vähentää Lapinlahden kunnan vastuulle kuuluvia työttömyysetuuksien rahoitusosuuksia niissä tilanteissa, joissa henkilön etuustilanne ja työttömyyden kesto vaikuttavat kunnan maksuosuuteen. Lisäksi Lapinlahdella asuvien henkilöiden työllistyminen voi vahvistaa kunnallisverotuloja ja paikallista ostovoimaa. Vaikutusten suuruus riippuu kuitenkin muun muassa työsuhteiden kestosta, ansiotuloista ja osallistujien myöhemmästä työmarkkina-asemasta.

Koulutukseen ja työelämään kiinnittymisellä voidaan arvioida olevan myös laajempia yhteiskunnallisia hyötyjä. Pitkittyneen työttömyyden ehkäiseminen, arjenhallinnan vahvistuminen ja taloudellisen itsenäisyyden lisääntyminen voivat pitkällä aikavälillä vähentää sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä muiden tukipalveluiden tarvetta. Erityisesti hankkeen kohderyhmässä, jossa työllistymisen esteisiin liittyi usein samanaikaisesti useita toimintakykyä ja hyvinvointia kuormittavia tekijöitä, onnistuneella koulutus- tai työelämäsiirtymällä voi olla yksilön elämäntilannetta laajempi merkitys.

Aineettomien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen

Selvästi myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hankkeen keskeisenä aineettomana kehittämistuloksena syntyi käytännön asiakastyössä testattu ja oppaaseen aukikirjoitettu yksilöllisen nivelvaiheen tuen toimintamalli. Malli kehitettiin vastaamaan tilanteisiin, joissa erityistä tukea tarvitsevan henkilön siirtyminen kuntouttavasta työtoiminnasta, muista palveluista tai rikosseuraamuksista kohti koulutusta ja työelämää edellyttää tavanomaista vahvempaa ja pitkäjänteisempää tukea.
Toimintamallin perustana on asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen kartoittaminen, tavoitteellinen yksilövalmennus sekä tuen jatkuminen ennen siirtymää, sen aikana ja tarvittaessa myös uuden koulutus- tai työelämäpolun käynnistyttyä. Työskentelyssä yhdistyvät

käytännönläheinen työnhaku- ja koulutusohjaus, psykososiaalinen ja neuropsykiatrinen tuki, jalkautuva työote sekä työnantaja- ja verkostoyhteistyö.

Hankkeessa kehitettiin ja testattiin myös työnhaun käytännönläheistä pilotointimallia, jossa asiakkaat pääsivät harjoittelemaan työnhakua, oman osaamisen sanoittamista ja työhaastattelutilanteita yhteistyössä oikeiden työnantajien kanssa. Lisäksi työnantajayhteistyön kautta vahvistui kaksisuuntainen työskentelytapa, jossa tukea tarjotaan asiakkaan lisäksi myös vastaanottavalle työympäristölle.

Kehitetyn toimintamallin keskeinen hyöty on sen sovellettavuus erilaisiin palveluiden ja elämäntilanteiden nivelvaiheisiin. Mallia voidaan hyödyntää esimerkiksi kuntoutuksesta koulutukseen siirtymisessä, opintojen aloittamisen tukemisessa, työkokeiluun tai työelämään kiinnittymisessä sekä rikosseuraamusasiakkaiden vapautumisen jälkeisessä työskentelyssä. Mallin käyttö ei edellytä tiettyä asiakasryhmää tai yksittäistä palvelurakennetta, vaan sen sisältöä voidaan mukauttaa toimintaympäristön ja asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Hankkeen tulokset koottiin oppaaksi ja menetelmäkorteiksi, joissa kuvataan toimintamallin keskeiset työvaiheet ja käytännön menetelmät. Materiaalit ovat saatavilla sähköisesti Verso ry:n verkkosivuilla osoitteessa www.versory.fi/kerkka. Näin hankkeessa syntynyt osaaminen ja kehittämistyön tulokset ovat hyödynnettävissä myös muiden organisaatioiden toiminnassa.

Aineettomien palvelujen kehittämisen näkökulmasta hankkeen merkittävimpänä tuloksena voidaan pitää sitä, että yksittäisten asiakastyön menetelmien sijaan muodostettiin yhtenäinen ja siirrettävissä oleva toimintamalli. Sen avulla voidaan vahvistaa palveluiden jatkuvuutta, ehkäistä nivelvaiheissa tapahtuvaa tuen katkeamista ja parantaa erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden mahdollisuuksia kiinnittyä koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan.

Liikkuminen ja logistiikka

Ei myönteistä vaikutusta

Kestävä kehitys: Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä yhdenvertaisuus

Kulttuuriympäristö

Jonkin verran myönteistä vaikutusta

Kerkkä-hankkeessa sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä sekä yhdenvertaisuutta edistettiin vahvistamalla haastavassa elämäntilanteessa olevien henkilöiden osallisuutta sekä mahdollisuuksia siirtyä koulutukseen ja työelämään. Hankkeen tavoitteena oli ehkäistä syrjäytymistä ja vähentää eriarvoisuutta tarjoamalla yksilöllistä, kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä tukea.

Asiakastyössä huomioitiin osallistujien erilaiset elämäntilanteet, toimintakyky, kulttuuriset taustat ja yksilölliset tarpeet. Sukupuolisensitiivinen ja sateenkaari-inklusiivinen työote sekä luottamuksellinen kohtaaminen vahvistivat asiakkaiden mahdollisuuksia tulla kuulluiksi ja osallistua omien tavoitteidensa suunnitteluun. Työskentelyssä tuettiin koulutus- ja työelämävalmiuksien lisäksi arjenhallintaa, hyvinvointia ja itsenäistä toimijuutta.

Yhdenvertaisuutta edistettiin myös työnantajayhteistyössä vähentämällä erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin liittyviä ennakkokäsityksiä sekä tukemalla yksilöllisten työjärjestelyjen toteutumista. Hankkeessa kehitetty rinnalla kulkeva nivelvaiheen tuen toimintamalli puolestaan ehkäisi tuen katkeamista palveluiden välisissä siirtymissä.

Hankkeen konkreettisina tuloksina seitsemän osallistujaa siirtyi koulutukseen ja kuusi työelämään. Näiden siirtymien voidaan arvioida vahvistavan osallistujien yhteiskunnallista osallisuutta ja vähentävän syrjäytymisriskiä pitkällä aikavälillä, vaikka vaikutusten pysyvyyttä ei erikseen seurattu. Hankkeessa kehitetty toimintamalli tarjoaa myös jatkossa hyödynnettävän keinon edistää yhdenvertaisia koulutus- ja työelämämahdollisuuksia.

Ympäristöosaaminen

Ei myönteistä vaikutusta

Lisätiedot

Vakuutukset

Tuen saaja vakuuttaa loppuraportin sisältämät tiedot oikeiksi.

Allekirjoitukset

11.11.2026 10:43 Ville Johannes Pitkänen
Toiminnanjohtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti vahvasti tunnistautuneena EURA 2021 -järjestelmässä (Suomi.fi-tunnistuspalvelu)

Liitteet

Hakija on varmistanut ja vakuuttaa, että asiakirjan liitteet eivät sisällä henkilötunnuksia tai EU:n tietosuoja-asetuksen artikla 9:n mukaisia ns. erityisiä, eli arkaluonteisia henkilötietoja, kuten mm. yksittäisten henkilöiden rotuun, etniseen alkuperään, poliittiseen mielipiteeseen, uskonnolliseen vakaumukseen, ammattiliiton jäsenyyteen, geneettiseen tai biometriseen tunnistamiseen, terveyteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä tietoja.

Tiedoston nimi	Kuvaus	Salassapidon perustelu
Opas_16.pdf	Opas	
Opas_9.pdf	Opas	
Opas_13.pdf	Opas	
1.pdf	Menetelmäkortti 1	
Opas_1.pdf	Opas	
2.pdf	Menetelmäkortti 1	
Opas_8.pdf	Opas	
Opas_19.pdf	Opas	
Opas_18.pdf	Opas	
Opas_2.pdf	Opas	
3.pdf	Menetelmäkortti 2	
Kerkk_somet_kooste.pdf	Kooste kaikista somepäivityksistä	
Opas_17.pdf	Opas	
11.pdf	Menetelmäkortti 6	
8.pdf	Menetelmäkortti 4	
14.pdf	Menetelmäkortti 7	
Opas_12.pdf	Opas	
Opas_7.pdf	Opas	
Opas_3.pdf	Opas	
Blogi_koonnolle.pdf	Koonto-hankkeen verkkosivuilla julkaista blogiteksti nivelvaiheen tuesta.	

Tiedoston nimi	Kuvaus	Salassapidon perustelu
	https://www.pssotu.fi/ajankohtaista/#lue=%2Fkoonto-hanke-2-0%2Fblogit%2F&osio=Nivelvaiheita%20ja%20luottamusta	
Opas_20.pdf	Opas	
Opas_4.pdf	Opas	
Lehtiartikkeli_6.3.2025.pdf	Paikallislehti Matissa ja Liisassa 6.3.2025 julkaistu lehtiartikkeli Kerkkä-hankkeesta.	
5.pdf	Menetelmäkortti 3	
Opas_6.pdf	Opas	
10.pdf	Menetelmäkortti 5	
9.pdf	Menetelmäkortti 5	
Opas_10.pdf	Opas	
16.pdf	Menetelmäkortti 8	
Opas_15.pdf	Opas	
Opas_5.pdf	Opas	
Opas_14.pdf	Opas	
Opas_11.pdf	Opas	
4.pdf	Menetelmäkortti 2	
12.pdf	Menetelmäkortti 6	
15.pdf	Menetelmäkortti 8	
6.pdf	Menetelmäkortti 3	
13.pdf	Menetelmäkortti 7	
7.pdf	Menetelmäkortti 4	